

INTERNATIONELLA
HANDELSHÖGSKOLAN
HÖGSKOLAN I JÖNKÖPING

Patenträtt

En förbränningsmotors patenterbarhet

Magisteruppsats inom affärsrätt (patenträtt)

Författare: Michael Akpinar

Handledare: Georg Hellgren

Framläggningsdatum 8 december

Jönköping December 2010

Magisteruppsats inom affärsrätt (patenträtt)

Titel:	Patenträtt – En förbränningsmotors patenterbarhet
Författare:	Michael Akpinar
Handledare:	Georg Hellgren
Datum:	2010-12-08
Ämnesord	Immaterialrätt, patent, uppfinning, nyhet, uppfinningshöjd, patenterbarhet, förbränningsmotor

Sammanfattning

Patent är en immateriell egendom och Patentlagen (1967:837) (PL) stadgar bestämmelser om industriellt rättsskydd eller rättsskyddet för en *uppfinning*. Patenträttens syfte är att främja den tekniska utvecklingen. Den som uppfinner något kan erhålla en ensamrätt som gäller i 20 år vilket fungerar som ett incitament för nyskapande och uppfinnande verksamhet.

En *förbränningsmotor* beviljas patent om den uppfyller vissa krav. PL stadgar att uppfinningen ska kunna tillgodogöras industriellt. Uppfinningen ska ha teknisk effekt, teknisk karaktär och vara reproducerbar. Det är således fråga om en praktiskt reell produkt som kan användas i industriell verksamhet. Innovationen ska även lösa det problem den är skapad för att lösa, d.v.s. frambringa genomgående åsyftat resultat vid dess nyttjande. Slutligen får uppfinning inte utgöra en samhällsfara eller strida mot lag.

Uppfinningen måste vara ny i förhållande till vad som blivit känt före dagen för patentansökan, nämligen teknikens ståndpunkt. Med *känt* avses allt som blivit allmänt *tillgängligt* oavsett språk och geografisk plats, vare sig detta skett genom skrift, föredrag, utnyttjande eller på annat sätt. Det är ett strikt och absolut krav och uppfinningen anses vara ny om den inte är *identisk* med något i teknikens ståndpunkt.

Slutligen måste förbränningsmotorn skilja sig *väsentligen* från teknikens ståndpunkt. Kravet på *uppfinningshöjd* uppfylls om en fackman på området inte *skulle* uppfunnit produkten om denne ställdes inför det objektiva problem uppfinningen löser. Här beaktas även tidsaspekter, inställningen till teknikområdet och huruvida oväntade tekniska effekter uppstått. Fackmannen besitter inte en uppfinnarens kunskaper utan är en tekniskt sakkunnig person som följer instruktioner och kan genomföra enklare justeringar. *Skulle* fackmannen *inte* lösa problemet med ledning av teknikens ståndpunkt beviljas patent.

Master's Thesis in Commercial Law (Patents)

Title:	Patents – The patentability of an internal combustion engine
Author:	Michael Akpinar
Tutor:	Georg Hellgren
Date:	2010-12-08
Subject terms:	Intellectual property, patents, invention, novelty, inventive step, patentability, internal combustion engine

Abstract

Patents are intellectual property and the Swedish Patent Law (PL) regulates industrial legal protection or legal protection for an *invention*. The purpose of patents is to promote the technological development. Whoever invents something can obtain an exclusive right to the invention for 20 years. This serves as an incentive for innovative activities.

An internal combustion engine is granted patent if it meets certain requirements. PL states that an invention must be susceptible of industrial application. The invention should have a technical effect, a technical character and be reproducible. Hence the product must be a practical real product that can be used in industrial activities. The innovation must also solve the problem it is intended to solve, i.e. produce consistently intended results when used. Also, the invention must not be contrary to the law.

Further the invention must be novel in relation to the state of the art before the date of filing of the patent application. The prior art shall be held to comprise everything made *available* to the public by means of a written or oral description, by use, or in any other way regardless of language and geographic location. It is a strict and absolute requirement as the invention is considered new if it is not *identical* to the prior art.

Finally, the internal combustion engine must differ from the prior art. The requirement of *inventive step* is met if a person skilled in the art *would* not invent the product when facing the objective problem. Measure of time, technical prejudice and unexpected technical effects are also taken into consideration. The skilled person possesses no inventive skills, but is a technically competent person who follows instructions and can make simple adjustments. Patent is granted if the skilled person *would* not solve the problem by seeking guidance in the prior art.

Förkortningslista

A.a.	Anfört arbete
EG	Europeiska Gemenskapen
EPC	European Patent Convention (Europeiska patentkonventionen)
EPO	European Patent Office (Europeiska patentverket)
EPOR	European Patent Office Reports
EU	Europeiska Unionen
FL	Firmalag (1974:156)
FN	Förenta Nationerna
GATT	General Agreement on Tariffs and Trade
HD	Högsta domstolen
IPC	International Patent Classification (Internationell patentklassificering)
IPEA	International Preliminary Examining Authority (Internationella granskningsmyndigheten för förhandsbesked)
ISA	International Searching Authority (Internationella granskningsmyndigheten)
ML	Mönsterskyddslag (1970:485)
NIR	Nordiskt Immateriellt Rättsskydd
NJA	Nytt Juridiskt Arkiv
NU	Nordisk Utredningsserie
OHMI	Office for Harmonisation in the Internal Market (Harmoniseringskontoret i Alicante)
O.J. EPO	Official Journal of the European Patent Office
PBR	Patentbesvärsrätten
PCT	Patent Cooperation Treaty
PL	Patentlag (1967:837)
PLT	Patent Law Treaty
Prop.	Proposition
PRV	Patent- och registreringsverket
RR	Regeringsrätten
RÅ	Regeringsrättens Årsbok
SOU	Statens Offentliga Utredningar
TRIPS	Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights

URL	Lag (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk
VmL	Varumärkeslag (1960:644)
WCT	WIPO Copyright Treaty
WIPO	World Intellectual Property Organization (Världsorganisationen för den intellektuella äganderätten)
WPPT	WIPO Performances and Phonogram Treaty
WTO	World Trade Organization (Världshandelorganisationen)

Innehåll

1	Inledning	1
1.1	Bakgrund	1
1.2	Syfte	2
1.3	Avgränsningar	3
1.4	Metod och material	3
1.5	Disposition	4
2	Immateriellrätt	6
2.1	Inledning	6
2.2	Sverige	6
2.3	EU	7
2.4	Internationellt samarbete	8
3	Den europeiska och internationella patenträtten	10
3.1	Inledning	10
3.2	Strasbourgkonventionen av år 1970	10
3.3	Pariskonventionen	11
3.4	EPC och EPO	12
3.5	PCT	13
4	Den svenska patenträtten	15
4.1	Historik	15
4.2	PL och dess utveckling	16
4.3	Rättssystemet och övrig lagstiftning	18
5	Uppfinningars patenterbarhet	19
5.1	Inledning	19
5.2	Patentets funktion	19
5.3	Uppfinningsbegreppet	20
5.3.1	Lagstiftning	20
5.3.2	Praxis	21
5.3.3	Doktrin	24
5.4	Reproducerbarhet	26
5.5	Nyhet	26
5.5.1	Nyhetskravet i allmänhet	26
5.5.2	Kravet på allmän kändedom	28
5.5.3	Absolut och objektiv nyhet	30
5.6	Uppfinningshöjd	32
5.6.1	Kravet på uppfinningshöjd och dess syfte	32
5.6.2	Fackmannen	36
6	En förbränningsmotors patenterbarhet	39
6.1	Inledning	39
6.2	Allmänt om förbränningsmotorer	39
6.3	Patenterbarheten enligt PRV	40
6.3.1	Generellt om kriterierna och reglerna enligt PRV	40
6.3.2	Nyhetsgranskningen	41
6.3.3	Bedömningsprocessen	42
6.4	Tre gällande patent	45

6.4.1	Patent SE 9401651 – 6 – Avgasbroms.....	45
6.4.2	Patent SE 0801123 – 1 Kylarsystem	46
6.4.3	Patent SE 0602710 – 6 – Oljepump	47
6.4.4	Jämförelse av patenten	48
7	Analys	50
7.1	Uppfinning.....	50
7.2	Nyhet.....	51
7.3	Uppfinningshöjd	53
8	Slutsats	58
	Referenslista.....	59

Bilagor

Bilaga 1 Frågor från intervjun hos PRV	63
--	----

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Immaterialrätten är den del inom juridiken som reglerar rättsskyddet för en skapelse genom att erbjuda en skapare ensamrätt.¹ Immaterialrätt, som tillhör det större komplexet civilrätt, innefattar bland annat mönsterrätt, upphovsrätt, varumärkesrätt och patenträtt.² Rättsområdet bygger på grunden att stimulera nyskapande och utveckling samt att skydda innovationer genom ensamrätter.³ Det är förståeligt att en uppfinnare vill skörda frukten av sitt eget arbete. Regler för innovationer har funnits sedan första halvan av 1 000-talet. Skyddets omfattning var förvisso inte av samma sort då som idag. Ensamrätt medgavs istället i form av privilegium och reglerna på området skilde sig väsentligen från dagens. Anledningen härtill tros vara den ekonomiska faktorn. Övertagandet av någon annans intellektuella innovation innebar ingen större ekonomisk förlust för uppfinnaren då de reproduktionsmetoder och distributionssystem som idag finns inte existerade under de tidigare epokerna. Det var först på 1800-talet i samband med industrialiseringen som immaterialrätt utvecklades till det som är bekant idag. Rättsområdets utveckling kom som en konsekvens av marknadens expansion och därtill effektiva metoder för reproduktion. I slutet på 1800-talet tecknades dessutom de internationella konventionerna Pariskonventionen den 20 mars 1883 för skydd av den industriella äganderätten och Bernkonventionen år 1886 för skydd av litterära och konstnärliga verk.⁴ Även om en hel del förändringar har genomförts fram till idag är grundprinciperna desamma.

Utveckling på området sker otroligt snabbt idag som en konsekvens av en allt större geografisk och ekonomisk marknad.⁵ Immaterialrätt väcker ett stort intresse och företagen lägger allt mer fokus på immateriella tillgångar. En förklaring skulle kunna vara den

¹ Domeij Bengt, *Patenträtt – Svensk och internationell patenträtt*, Iustus Förlag AB, Uppsala 2007, ISBN 978-91-7678-654-3 (Domeij (2007)), s. 13.

² Levin Marianne, *Lärobok i Immaterialrätt*, upplaga 9, Norstedts Juridik AB, Vällingby 2007 (Levin (2007)), s. 22.

³ Bernitz Ulf m.fl., *IMMATERIALRÄTT och otillbörlig konkurrens*, upplaga 11, Handelsbolaget Immaterialt Rättsskydd i Stockholm, Stockholm 2009 (Bernitz m.fl. (2009)), s. 1.

⁴ Levin (2007), s. 25 ff. (se avsnitt 2.4 och 3.3 angående konventionerna).

⁵ A.a., s. 5 (förord).

ekonomiska betydelsen ensamrätter har och de möjligheter modern teknik medför.⁶ Företagen söker ensamrätter i form av patent i allt större utsträckning och med nya ändamål idag. Tidigare handlade patent om att säkra rätten till sin skapelse och därmed er hålla avkastning från densamma. Idag söks patent även i syfte att ta kontroll över ett område och i marknadsföringssyfte.⁷ Patenträtten har som syfte att främja den industriella utvecklingen i samhället. Genom att belöna den som uppfunnit något med ett patent, en ensamrätt, på sin produkt fungerar detta skydd som ett incitament för nyskapande. Uppfinnaren innehar patent på innovationen i 20 år men i gengäld ska fullständiga beskrivningar av uppfinningen offentliggöras. Patent meddelas dock inte för alla uppfinningar utan det ställs vissa krav på vad som kan resultera i en ensamrätt. I PL stadgas vad som är patenterbart och vad som faller utanför patenträttens omfattning. Vissa kriterier måste sedan vara uppfyllda för att patent ska meddelas och varje uppfinning bedöms från fall till fall.⁸ Det finns dock ingen definition av begreppet uppfinning i lagstiftningen utan PL och European Patent Convention (EPC) anger endast att en uppfinning ska kunna tillgodogöras industriellt.⁹ Vidare stadgas en del kriterier i 2 § PL och artikel 52 EPC för beviljande av patent men det ges ingen konkret förklaring för vad dessa kriterier innebär.

1.2 Syfte

Syftet med denna magisteruppsats är att studera vad som gör en uppfinning patenterbar och slutligen berättigad till patent enligt svensk rätt. Mer specifikt handlar det om vad som faktiskt gör att vissa delar i en förbränningsmotor kan patenteras och uppfyller Patentlagens krav på nyhet och uppfinningshöjd. Således ska innebörden och syftet med dessa krav och kriterier undersökas. Även internationella konventioner och europeisk lagstiftning som finns på området kommer att presenteras och i viss mån analyseras. Sverige har genom åren ratificerat flera internationella konventioner vilka därför utgör gällande rätt i Sverige.

⁶ A.a., s. 21.

⁷ Domeij (2007), s. 91.

⁸ Bernitz m.fl. (2009), s. 130.

⁹ 1 kap. 1 § PL.

1.3 Avgränsningar

Framställningen kommer att ske ur svensk synvinkel och med ett juridiskt perspektiv. Uppsatsen kommer att ha sin utgångspunkt i svensk rätt medan internationella och intereuropeiska rättsregler behandlas i syfte att förtydliga kriteriernas innebörd. Någon fullständig utredning av dessa regler är det dock inte fråga om.

Någon jämförelse med andra teknikområden som exempelvis bioteknik eller nanoteknik kommer inte göras då dessa områden har specifika och komplicerade regler. Andra tekniska områden som behandlats i praxis ska dock redogöras för eftersom domstolar och myndigheter fört en del generella resonemang kring patenterbarhetskriterierna. Dessa är även relevanta för resonemanget kring förbränningsmotorer.

Uppsatsen kommer inte i någon större omfattning beröra frågor om vad som inte kan patenteras, hur patent sökes och vad en ansökan innehåller. Patentskyddets omfattning, upphörande av patent eller begränsningar i patent kommer heller inte att beröras eftersom detta faller utanför uppsatsens problemområde. Slutligen kommer frågor om i vilka länder ett patent gäller, konventionsprioritet och ekvivalensläran inte heller behandlas i uppsatsen.

1.4 Metod och material

Magisteruppsatsen kommer att skrivas ifrån en traditionell juridisk metod och, i viss mån, en empirisk metod. Relevanta rättskällor vilka måste studeras för att besvara och faller inom ramen för uppsatsens syfte kommer att studeras och analyseras.

I allmänhet är det traditionellt juridiskt material som kommer att användas såsom lagtext, förarbeten, praxis och doktrin.¹⁰ Den empiriska metoden, som bygger på en intervju hos PRV samt myndighetspraxis och myndighetsbeslut, används i syfte att försöka få ett konkret svar på vad som faktiskt gör en förbränningsmotor patenterbar.¹¹ Interna-

¹⁰ Sandgren Claes, *Rättsvetenskap för uppsatsförfattare*, upplaga 2, Norstedts Juridik AB, Stockholm 2007 (Sandgren (2007)), s. 38.

¹¹ A.a., s. 40 f.

tionella konventioner och EU-rätt kommer att utgöra en del av framställningen av uppsatsen och kommer att behandlas för att få en djupare förståelse av patenträttens betydelse och utveckling.

Till en början har mycket tid ägnats åt att studera doktrin och rättspraxis i syfte att erhålla en grund för det fortsatta arbetet. Därmed har en tydlig uppfattning om hur rättsområdet är strukturerat vilket har resulterat i en kunskapsbas att arbeta efter och en tydlig struktur för hur uppsatsen ska skrivas för att besvara syftet. En studie av förbränningsmotorer är valt p.g.a. ett personligt intresse för teknik och motorer. Förbränningsmotorer har varit en avgörande faktor för industrialiseringen framfart. De flesta transportmedel drivs idag med hjälp av förbränningsmotorer som förmodligen även kommer att ha en huvudroll fram över. Motorers påvekan på miljön har diskuterats länge varför många storföretag satsar på utveckling av mer miljövänliga och effektiva motorer.

Praxis och doktrin kommer att utgöra en stor del av källmaterialet i denna magisteruppsats för att en faktisk slutsats ska kunna konstateras. Anledningen till detta är bristen på konkret information i lagtext och förarbeten. Rättsområdet är inte helt okomplicerat då en uppfinnings patenterbarhet granskas från fall till fall. Genom att studera praxis och doktrin kan rättsutvecklingen på området och resonemang i samband med bedömningar av patent följas närmare. Därigenom erhålls en större förståelse av patenterbarhetskriterierna. Genom att vidare genomföra en empirisk studie kan mer specifik information för just förbränningsmotorer erhållas. Kombinationen av de valda metoderna är viktig för att kunna besvara syftet och ge läsaren kunskap och förståelse av patenterbarhet och bedömningsresonemanget. En generell undersökning måste göras och ligga som grund för en mer konkret slutsats för en viss produkt.

1.5 Disposition

Magisteruppsatsen introduceras med ett första kapitel om inledning. I kapitel 2 bekantas läsaren med området för immaterialrätt. Vad immaterialrätt handlar om och i korta drag vilka regler som finns i Sverige, Europa och internationellt. Syftet här är att läsaren ska få en bättre överblick av rättsområdet.

I det nästföljande, kapitel 3, behandlas den europeiska och internationella patentlagstiftningen. Avsikten med kapitlet är att läsaren ska erhålla mer specifik information om patenträtten och få en förståelse om dess omfattning och betydelse. Dessa regler kommer vidare, i viss mån, att behandlas i huvuddelarna av uppsatsen.

Kapitel 4 behandlar den svenska patentlagen och framför allt patenterbarhetskriteriernas utveckling. Presenteras utvecklingen av patenterbarhetskriterierna erhålls en bättre förståelse när kraven behandlas i det följande och senare analyseras.

Kapitel 5 är det ena av kapitlen som berör uppsatsens huvudområde. Kapitlet är väldigt viktigt och bygger på en genomgång av patenterbarhetskriterierna och beskriver utförligt vad som gör att patent kan beviljas för en uppfinning generellt. Detta kapitel ligger till grund för det som diskuteras i analysen.

Det andra kapitlet som berör uppsatsens huvudfråga är kapitel 6 och fokuserar specifikt på förbränningsmotorers patenterbarhet, främst uppfinningshöjd.

Kapitel 7 utgörs av analysen där de problem som presenterats tidigare ska analyseras och diskuteras. Magisteruppsatsen avslutas med en slutsats där fokus ligger på att besvara syftet.

2 Immaterialrätt

2.1 Inledning

Immaterialrätten är den del inom juridiken som reglerar rättsskyddet för intellektuella prestationer eller skapelser och bygger på grunden att stimulera till nyskapande och utveckling genom att erbjuda en skapare ensamrätt.¹² Immaterialrätt, som tillhör det större komplexet civilrätt, innefattar bland annat mönsterrätt, upphovsrätt, varumärkesrätt, firmarätt och patenträtt.¹³ Rättsområdet har en stark anknytning till näringslivet då många av dessa intellektuella prestationer är föremål för handel.¹⁴ Immaterialrätten är vidare ett område med stor internationell prägel som påverkats av globaliseringen.¹⁵ Men immateriell ensamrätt medges endast inom vissa gränser då inte bara innovatörens intresse utan även samhället intresse måste beaktas.¹⁶ I det följande ska den viktigare lagstiftningen och de organisationer som reglerar och administrerar immaterialrättsområdet i Sverige, EU och internationellt presenteras i korta drag.

2.2 Sverige

Inom svensk rätt finns det en hel del lagstiftning på immaterialrättsens område. Det är främst firmalagen (1974:156) (FL), mönsterskyddslagen (1970:485) (ML), lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (URL), varumärkeslagen (1960:644) (VmL) och PL som reglerar rättsskyddet för en skapelse.¹⁷ De olika författningarna finns till i syfte att reglera lika områden men bygger på samma grund. Utgångspunkten är att fokus ligger på uppfinnarens och konstnärens ensamrätt till att förvalta ett visst föremål, d.v.s. dennes skapelse.¹⁸ Inom immaterialrätten brukar detta

¹² Domeij (2007), s. 13 och Bernitz m.fl. (2009), s. 1.

¹³ Levin (2007), s. 22.

¹⁴ Valentin Rehnrona Pia, *Immaterialrättens grunder*, upplaga 1, Studentlitteratur, Lund 1999 (Valentin Rehnrona (1999)), s. 13.

¹⁵ Levin (2007), s. 21.

¹⁶ A.a., s. 33.

¹⁷ Valentin Rehnrona (1999), s. 10 f.

¹⁸ Levin (2007), s. 36.

komma till uttryck enligt skaparens rätt att få ”skörda frukten” av sitt eget arbete.¹⁹ ML och URL innehåller bestämmelser för estetiska skapelser såsom mönster och former respektive litterära och konstnärliga verk.²⁰ VmL och FL ställer upp bestämmelser om varumärken, vilka innehar ett visst kännetecken, respektive firmanamn, vilken kännetecknar en viss rörelse.²¹ PL stadgar bestämmelser om rättsskydd för uppfinningar som kan tillgodogöras industriellt och har teknisk karaktär.²² Den svenska immaterialrätten revideras successivt och lagstiftningen byggdes till en början på ett nordiskt samarbete. Men allt eftersom fick utvecklingen inom Europeiska Unionen (EU) en allt större betydelse även för den svenska lagstiftningens utveckling.²³ De myndigheter som är verksamma inom immaterialrättsområdet i Sverige är Patent- och registreringsverket (PRV), Bolagsverket och Justitiedepartementet.

2.3 EU

Inom EU pågår det ett ständigt arbete i syfte att harmonisera lagstiftningen inom unionen och detta inte bara inom immaterialrätten utan över lag. Inom EU görs detta framför allt genom EU-direktiv och EU-förordningar. De utmärkande direktiven på området är direktiven för upphovsrätt²⁴, direktivet om formskydd (98/71/EG), bioteknikdirektivet (98/44/EG) och sanktionsdirektivet om skyddet för immateriella rättigheter (2004/48EG). En viktig förordning är varumärkesförordningen (207/2009/EG) som reglerar området för gemenskapsvarumärken och administreras av en särskild utsedd myndighet, Office for Harmonisation in the Internal Market (OHIM), med säte i Alicante i Spanien. Förordningen antogs år 1993 och har vidare blivit ett framgångsrikt sy-

¹⁹ Bernitz m.fl. (2009), s. 7 och Kungl. Maj:ts proposition 1966:40 till riksdagen med förslag till patentlag m.m. (prop. 1966:40), s. 73.

²⁰ 1 § ML och 1 § URL.

²¹ 1 § VmL och 1 § FL.

²² 1 § PL.

²³ Bernitz m.fl. (2009), s. 6. För firmarätten finns inga gemenskapsbestämmelser utan här har den svenska lagstiftaren i stort sett full frihet (Bernitz m.fl. (2009), s. 280).

²⁴ Se bland annat direktiven om rättsligt skydd för datorprogram (91/250/EEG), om skyddstiden för upphovsrätt och närstående rättigheter (2006/116/EG) och om harmonisering av upphovsrätt, Infosoc-direktivet (2001/29/EG).

stem.²⁵ En av de absolut viktigaste immaterialrättsliga konventionerna inom EU är EPC som reglerar området för patenträtt och administreras av European Patent Office (EPO).²⁶

2.4 Internationellt samarbete

Ett av de viktigare fördragen på det internationella planet är Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPS-avtalet). Fördraget reglerar internationella handelsfrågor och är ett omfattande fördrag vilket innefattar områdena för varumärken, upphovsrätt, geografisk information, företagshemligheter, industridesign, kretskortarkitektur och patent. Överenskommelsen som administreras av World Trade Organization (WTO) gäller för organisationens samtliga medlemsländer och antogs år 1994.²⁷ Avtalet stadgar bland annat vad som kan patenteras och vad som tillåts att undanta från patenterbarhet till följd av ett allmänt intresse.²⁸ TRIPS kom till eftersom många industriländer, främst USA, var missnöjda med den immaterialrättsliga lagstiftningen i utvecklingsländerna. Det dåliga skyddet för immateriella tillgångar underlättade handeln med förfälskade och kopierade produkter. Med TRIPS uppkommer stadganden som gäller i huvudsak över hela världen och stadgar mer strikta regler för immaterialrättsintrång. Fördraget bygger på de minimumkrav och skyddsnivåer som är uppställda i Pariskonventionen och Bernkonventionen.²⁹ Bernkonventionen upprättades år 1886 och reglerar skyddet för litterära och artistiska verk.³⁰

World Intellectual Property Organization (WIPO) och WTO har sitt säte i Genève och är de organisationer som administrerar och arbetar med utvecklingen av immaterialrät-

²⁵ Bernitz m.fl. (2009), s. 19 f.

²⁶ EPC och EPO behandlas djupare i avsnitt 3.4.

²⁷ Domeij (2007), s. 21.

²⁸ MacQueen Hector, Waelde Charlotte & Laurie Graeme, *Contemporary Intellectual Property – Law and Policy*, edition 1, Oxford University Press Inc., New York 2008 (MacQueen, Waelde & Laurie (2008)), s. 376 f.

²⁹ Bernitz m.fl. (2009), s. 14 f. Pariskonventionen behandlas i avsnitt 3.3.

³⁰ Levin (2007), s. 40. Konventionen bygger på grundprinciperna om nationell behandling och minimiskydd, (principerna behandlas i avsnitt 3.3).

ten.³¹ WIPO är en internationell organisation vilken är särskilt skapad för att arbeta med immaterialrättsfrågor. Organisationen, som Sverige är medlem av, är ett av Förenta Nationernas (FN) fackorgan. Huvuduppgiften för WIPO är att administrera de internationella konventionerna och därigenom verka för immaterialrättens utveckling. Organisationen arbetar även med att utveckla mer specifika regler och har upprättat fördrag för bland annat reglering av upphovsrätt (WIPO Copyright Treaty, WCT), konstnärers och fonogramframställares rätt (WIPO Performances and Phonogram Treaty, WPPT) och patenträtt (Patent Law Treaty, PLT).³² Det stora antalet medlemsländer i WIPO samt oenigheter mellan industriländer och utvecklingsländer försvårade WIPO:s arbete och införandet av reformer. Följaktligen överlades en del av det handelsrelaterade immaterialrättsliga arbetet på General Agreement on Tariffs and Trade (GATT) som sedan ombildades till WTO.³³

³¹ MacQueen m.fl. (2008), s. 374.

³² Bernitz m.fl. (2009), s. 13 f.

³³ Levin (2007), s. 40.

3 Den europeiska och internationella patenträtten

3.1 Inledning

Den moderna patenträtten är ett komplicerat tekniskt och juridiskt system. Många uppfinningar är idag mycket komplicerade och det är näst intill endast specialister som behärskar reglerna på området. Anledningen härtill är att nationella och internationella regler har ökat kraftigt sedan rättsnormerna reviderats under mitten av 1900-talet.³⁴ Efter upprättandet av Pariskonventionen och Patent Cooperation Treaty (PCT) har konventionerna även satt en internationell prägel på den moderna svenska patenträtten.

WIPO och WTO är som nämnts de två internationella organisationer som idag arbetar med att förbättra den internationella lagstiftningen.³⁵ Sverige har ratificerat ett flertal konventioner på patenträttens område genom åren. Den internationella patenträtten som reglerar området och även kommer att utgöra en del av den fortsatta framställningen ska därför presenteras i detta kapitel.

3.2 Strasbourgkonventionen av år 1970

I början av 1900-talet tillämpades olika klassificeringssystem i Europa, Japan, dåvarande Sovjetunionen och USA för uppfinningar inom patenträtten vilket skapade en del problem. Strasbourgkonventionen av år 1970, även känt som International Patent Classification (IPC), tillkom i syfte att harmonisera lagstiftningen för klassificering av uppfinningar.³⁶ Konventionen upprättades år 1971 genom avtalet i Strasbourg och den föreskriver ett hierarkisystem för patentklassificering beroende på vilket teknikområde ett visst patent tillhör.³⁷ IPC-systemet administreras av särskilt utsedda utskott vilka arbetar under WIPO:s ledning. IPC, som var ett initiativ av Europarådet, väckte ett internationellt intresse under sin tillkomst och bygger på 1953 års och 1954 års konventioner om

³⁴ Levin (2007), s. 220.

³⁵ Bernitz m.fl. (2009), s. 131.

³⁶ Reiland Gunnar, *PATENTHANDBOKEN*, upplaga 4, Press Information HS, Stockholm 1984 (Reiland (1984)), s. 49.

³⁷ Artikel 4 IPC.

patentformaliteter och patentklassificering.³⁸ Formalitetskonventionen fastställde en maxgräns för de formalitetskrav som medlemsstaterna kan begära vad beträffar ansökningshandlingarnas beskaffenhet. Klassificeringskonventionen var ett enhetligt internationellt system för klassificering av uppfinningar i olika grupper utefter karaktärsdrag.³⁹ Klassificeringssystemet skulle fungera som ett hjälpmedel i samband med nyhetsgranskningen av en uppfinning och fördelningen av inkomna patentansökningar.⁴⁰

3.3 Pariskonventionen

Pariskonventionen för industriellt rättsskydd som administreras av WIPO upprättades år 1883 eftersom behovet av en mer modern lagstiftning uppkom. De gamla lagstiftningarna gynnade de inhemska aktörerna och uppfattades som utvecklingshämmande. Syftet med konventionen var därför att lösa problemet genom att reducera olikheter i den internationella lagstiftningen.⁴¹ Sverige har ratificerat och blev medlem av konventionen år 1885 som bygger på fyra grundprinciper för ett patent.⁴²

Den första, om nationell behandling, innebär att medlemsländerna ska tillerkännas samma förmåner och rättsskydd för samtliga medborgare från de olika medlemsländerna.⁴³ Den andra innebär att ett visst minimumskydd ska tillerkännas medborgare av övriga medlemsländer. Skyddet ska erkännas oavsett om inhemska medborgare inte åtnjuter samma skydd.⁴⁴ Den tredje bygger på konventionsprioritet vilket innebär att då ett patent registreras i flera länder inom en tolv månaders period ska samtliga ansökningar anses gjorda samtidigt som den första ansökningen. Prioritet medges dock endast under förutsättning att detta begärts inom sexton månader från ansökningens ingivningsdag.⁴⁵

³⁸ Reiland (1984), s. 48 ff. och prop. 1966:40, s. 33.

³⁹ Prop. 1966:40 s. 33.

⁴⁰ Reiland (1984), s. 48.

⁴¹ A.a., s. 32 och Betänkande 2006/07:NU12 – Harmoniserad patenträtt, avsnitt bakgrund.

⁴² Regeringens proposition 1977/78:1 om ändring i patentlagen (1967:837), m.m. (prop. 1977/78:1), s. 44.

⁴³ Artikel 2 och 3 Pariskonventionen.

⁴⁴ Artikel 4 – 11 Pariskonventionen.

⁴⁵ 6 § PL.

Den sista principen bygger på att patentskyddet uppkommer i varje land för sig och ska inte påverka besluten i övriga länder.⁴⁶

3.4 EPC och EPO

Patenträtten har varit en viktig fråga för EU, framför allt under senare 1900-tal, och ett gemensamt patentsystem för Europa har varit ett mål sedan länge. Framtagandet av en enhetlig lagstiftning och ett fungerande system har dock inte varit en enkel uppgift. Det var först på 70-talet som en funktionell lagstiftning i form av EPC arbetades fram och den föreslagna konventionen antogs år 1973 och trädde ikraft 1977.⁴⁷ Det ska tilläggas att EPC idag inte enbart gäller för EU-länderna utan är en internationell konvention som även tillämpas av länder utanför EU men som är anslutna till konventionen.⁴⁸ EPC är byggt på så vis att stadgarna är upprättade i form av artiklar och sedan innefattar konventionen tillämpningsföreskrifter samt riktlinjer för prövningsprocessen.⁴⁹

EPO, som har sitt huvudkontor i München och en filial i Haag, skapades till följd av EPC och är den organisation som prövar frågan om europapatent.⁵⁰ En patentansökan via EPO innebär inte att ett meddelat patent gäller för hela Europa utan patentet får rättsverkan i de EPC-stater som patent söktes för.⁵¹ Syftet med EPC är att underlätta ansökningsprocessen för den som vill ha patent i flera länder. Idag pågår även ett arbete med ändamålet att skapa ett enhetligt EU-patent då detta anses vara viktigt i konkurrenshänseende i förhållande till utomeuropeisk patenträtt.⁵²

I EPC stadgas bland annat att EPC-staterna ska tillerkänna ett europapatent som meddelats av EPO lika rätt som ett nationellt patent.⁵³ Ansökningsprocessen sker genom att

⁴⁶ Bernitz m.fl. (2009), s. 11 ff. (se även Reiland (1984), s. 56).

⁴⁷ Levin (2007), s. 48 f.

⁴⁸ Bernitz m.fl. (2009), s. 21.

⁴⁹ Domeij (2007), s. 15.

⁵⁰ Artikel 4 och 6 EPC.

⁵¹ Domeij (2007), s. 16.

⁵² A.a., s. 17 och Reiland (1984), s. 198.

⁵³ Artikel 2 EPC.

upptrifningens nyhetsvrerde granskas fr att sedan undersoka upptrifningens patenterbarhet.⁵⁴ Meddelas europapatent i en EPC-stat har patentet rattskapacitet i den staten och faller under den statens nationella rattsvrerdende. Det finns dock vissa bestammelser stadgade i konventionen som galler fr samtliga EPC-stater. Bestammelserna fr vad som anses vara en upptrifning, fr vilken patent kan meddelas, ar stadgade i frsta kapitlet, del 2 EPC. Hr finns aven stadganden om vad som inte ska anses vara patenterbart och vidare bestammelser om nyhetskrav och upptrifningshjd.⁵⁵ Dessa bestammelser liknar de som ar stadgade i PL till sin formulering och sitt innehall.⁵⁶

3.5 PCT

Att fa en upptrifnings patenterbarhet pravad ar dyrt och komplicerat oavsett sckvag. Ett internationellt enhetligt system ar inte helt okomplicerat att astadkomma. De patentrattsliga reglerna i Japan, Europa och USA paminner dock om varandra i grunden. Utgangspunkterna ar likartade men sedan skiljer sig lagstifningen regionerna emellan. Detta system har legat i grunden fr upptrittandet av PCT som undertecknades ar 1970 i Washington.⁵⁷ PCT ar nagot av en formalitetskonvention vilken stadgar enhetliga regler om bland annat ansokningarnas form, innehall och granskningsforfarande.⁵⁸ Medlemslanderna har dock mojligheten att tillampa egna mer specifika regler fr den materiella rattten sasom exempelvis upptrifningshjd.⁵⁹

Syftet med PCT ar att effektivisera processen fr internationella patentansokningar genom ett gemensamt system som tillampas av patentmyndigheter varlden over.⁶⁰ Det ska aven namnas att kraven pa minimumskydd som stalls upp i Pariskonventionen aven galler under PCT.⁶¹ En PCT-ansokan lamnas in av den sokande till den nationella myn-

⁵⁴ Artikel 52 – 57 EPC.

⁵⁵ Artikel 52 – 57 EPC.

⁵⁶ Jfr. 1 – 2 §§ PL.

⁵⁷ Domeij (2007), s. 20

⁵⁸ Artikel 1 PCT.

⁵⁹ Artikel 2 PLT.

⁶⁰ Bernitz m.fl. (2009), s. 131 och Reiland (1984), s. 189.

⁶¹ Artikel 1 (och 27) PCT.

dighet som prövar patentansökningar i den stat den sökande har sin hemvist eller är medborgare. I Sverige är det PRV (eller även EPO) som är den myndighet som ska ta emot en PCT-ansökan. Ansökningen skickas sedan vidare av den nationella myndigheten till International Searching Authority (ISA) för granskning.⁶² En ansökning kan även inlämnas till en för PCT särskild myndighet, International Preliminary Examining Authority (IPEA).⁶³ Ansökningsprocessen påminner om den i EPC såtillvida att nyhetsvärdet först granskas innan uppfinningens patenterbarhet kontrolleras.⁶⁴ Uppfinningen måste vara praktiskt reell och med ansökan ska därför en beskrivning av innovationen lämnas för att en fackman ska kunna utöva uppfinningen genom att följa anvisningarna.⁶⁵ Då uppfinningens patenterbarhet prövas görs en granskning av innovationens nyhetsvärde, huruvida den har uppfinningshöjd samt om den är industriellt möjlig att tillgodogöra.⁶⁶ ISA överlämnar sedan resultatet av granskningen i form av en rapport till den patentsökande och WIPO.⁶⁷

⁶² Domeij (2007), s. 20.

⁶³ Artikel 32 PCT och Levin (2007), s. 237.

⁶⁴ Reiland (1984), s. 189.

⁶⁵ Artikel 3 och 5 PCT.

⁶⁶ Artikel 33 PCT.

⁶⁷ Artikel 36 PCT.

4 Den svenska patenträtten

4.1 Historik

Det patentsystem som utmärker sig idag har sin upprinnelse i 1800-talet i samband med den industriella revolutionen. Men såsom tidigare nämnts har ensamrätter i form av privilegier funnits sedan länge. Redan på 500-talet f Kr i dåtidens Sybaris beviljades kockar tidsbegränsade ensamrätter för sina uppfunna maträtter efter att en nyhets- och kvalitetsprövning genomförts. År 1236 beviljade kung Henrik III av England näringsprivilegium och längre fram beviljades även sådana privilegier år 1421 och 1444 i Italien. I England stiftades Statute of Monopolies, som anses vara den första väsentliga patentlagen, år 1624.

I Sverige uppkom bestämmelser för patentering av uppfinningar i slutet på 1600-talet. Ett stort steg i riktning mot den nutida lagstiftningen kom genom en förordning år 1819 vilken stadgade bestämmelser om privilegier för innovationer. Benämningen patent infördes i svensk rätt i samband med 1884 års patentförordning som var det första moderna patentsystemet i Sverige.⁶⁸ Med industrialiseringens framfart fick rättsområdet allt större betydelse då skyddet för uppfinningar fick en helt ny betydelse. Med en större marknad och effektivare metoder för reproducering ökade konkurrensen varför skyddet för uppfinningar fick en större betydelse.⁶⁹ Ensamrätter för uppfinningar blev sedan ryggraden för forskningsutvecklingen inom näringslivet genom att ensamrätter fungerade som incitament till utveckling. Vidare bidrog utbytet av licenser till att tekniken och kunskapen spreds ut över nationella gränser.⁷⁰ I Sverige inrättades PL år 1967 till följd av det nordiska samarbetet men lagen har genomgått en hel del förändringar i syfte att anpassas till EPC, PCT och bioteknikdirektivet (98/44/EG).⁷¹

⁶⁸ Reiland (1984), s. 29.

⁶⁹ A.a., s. 29 och Levin (2007), s. 27.

⁷⁰ Levin (2007), s. 220.

⁷¹ A.a., s. 221, Domeij (2007), s. 17 och Reiland (1984), s. 42.

4.2 PL och dess utveckling

PL innehåller 13 kapitel som uppställer utförliga bestämmelser om bl.a. hur handläggningsprocessen går till samt kraven för patenterbarhet.⁷² Kapitel 3 och 11 uppställer bestämmelser rörande internationella respektive europeiska patent. Dessa bestämmelser stadgades till följd av Sveriges ratificerande av PCT och EPC.⁷³ Sedan lagens tillkomst har systemet genomgått en hel del omarbetningar främst åren 1978, 1983, 1986, 2007 och nu senast 2009.⁷⁴ Samtliga reformer kan inte redogöras för i denna uppsats då allt inte är relevant för undersökningen och utrymme för detta inte heller finns. Det ska dock nämnas att många ändringar har kommit som en följd av Sveriges antagande och ratificerande av europeiska och internationella konventioner.⁷⁵ År 1990 fastställde Regeringsrätten (RR) att svenska domstolar även borde följa den praxis som utvecklats i EPO.⁷⁶

Den svenska patenträtten genomgick stora förändringar under upprättandet av 1967 års patentlag. Ett samarbete mellan de nordiska länderna hade inletts för att harmonisera patentlagarna. Förslag om bland annat ett enhetligt nordiskt patent, utvidgande av patenterbarheten, skärpning av reglerna för uppfinningshöjd och införande av absolut och generell nyhet diskuterades i propositionen till 1967 års patentlag.⁷⁷ Vidare lämnades förslaget om att Sverige bör tillträda konventionen från år 1963 antagen av Europarådet om enhetligande av patentlagstiftningen i vissa delar såsom patenterbarhet och undantag därifrån samt separera kraven på nyhet och uppfinningshöjd som vid denna tid var stadgade som ett kriterium.⁷⁸ Riksdagen godkände konventionen men valde att inte tillträda

⁷² PL (1967:837).

⁷³ Levin (2007), s. 221.

⁷⁴ Bernitz m.fl. (2009), s. 135.

⁷⁵ Prop. 1966:40, prop. 1977/78:1, Regeringens proposition 1982/83:67 om ändring i patentlagen (1967:837) m.m., Regeringens proposition 1984/85:34 om ändring i patentlagen (1967:837) (Prop. 1984/85:34), Regeringens proposition 2000/01:13 – Ändringar i patentlagen m.m., Regeringens proposition 2003/04:55 – Gränser för genpatent m.m. - genomförande av EG-direktivet om rättsligt skydd för biotekniska uppfinningar, Regeringens proposition 2005/06:189 – Ändringar i patentlagen, Proposition 2006/07:56 – Harmoniserad patenträtt (Prop. 2006/07:56), Proposition 2008/09:67 – Civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område - genomförande av direktiv 2004/48/EG.

⁷⁶ RÅ 1990 ref. 84.

⁷⁷ Prop. 1966:40, s. 1 f.

⁷⁸ A.prop., s. 72 f.

densamma p.g.a. det nordiska samarbetet. Ett tillträde skulle innebära en allt för omfattande omarbetning av det förslag om nya patentlagar för de nordiska länderna och även fördröja patentsamarbetet mellan länderna.⁷⁹ I 1967 års lagstiftning infördes till slut ett strikt och absolut (globalt) nyhetskrav men kraven på nyhet och uppfinningshöjd lämnades som ett krav och inte som två av varandra oberoende krav. Lydelsen för kravet på uppfinningshöjd ändrades dock på så vis att uttrycket *sakkunnig person* ersattes med den aktuella lydelsen, nämligen *väsentligen skiljer sig ifrån* det tidigare kända. Anledningen till denna nya formulering var att den överensstämde med den lydelse som var utformad i Europarådets lagkonvention vid tiden för lagändringen.⁸⁰ Syftet med dessa förändringar var att anpassa lagstiftning efter ett allmänhetligt intresse och den internationella utvecklingen på patentområdet.⁸¹

Under 70- och 80- talen genomfördes ändringar till följd av Sveriges tillträdande av och medlemskap i EPC och PCT. I propositionerna för dessa ändringar diskuterades bland annat huruvida Sverige skulle tillträda och anta konventionerna.⁸² Vidare diskuterades huruvida ändringar i den då gällande patentlagen skulle genomföras i syfte att anpassa lagstiftningen till de ändringar som genomförts i konventionen undertecknad i Washington år 1970, d.v.s. PCT.⁸³ Tillträdet till PCT hade som syfte att minska arbets- och ansökningsprocessen för den som ville söka patent i flera länder.⁸⁴ Nationell myndighet tar sedan över processen vid det fall den sökande vill fullfölja sin ansökan. Resonemanget för tillträdet av EPC var likt det för PCT men reglerade situationer för EPC:s medlemsländer. Vidare lämnades förslag om att 1963 års konvention om förenhetligande av vissa delar i lagstiftningen nu bör tillräddas samt att giltighetstiden för patent ska förlängas från 17 till 20 år.⁸⁵ En viktig förändring år 1978 var att kraven på nyhet och uppfinningshöjd indelades i två, för prövningen av patenterbarheten, oberoende kriterier.⁸⁶

⁷⁹ Prop. 1977/78:1, s. 4 och prop. 1966:40, s. 43.

⁸⁰ Prop. 1966:40, s. 74.

⁸¹ A.prop., s. 1 f. och prop. 1977/78:1, s. 111, 147.

⁸² Prop. 1977/78:1, s. 1.

⁸³ Prop. 1984/85:34, s. 1.

⁸⁴ Se avsnitt 3.5.

⁸⁵ Prop. 1977/78:1, s. 3 f.

⁸⁶ A.prop., s. 324.

Patenträtten är ett globalt område och det måste därför anses vara positivt att Sverige antar och ratificerar internationella konventioner som upprättas i syfte att förenkla och harmonisera patentlagstiftningen världen över. Detta är viktigt i syfte att ha en konkurrenskraftig lagstiftning. Många företag är idag verksamma internationellt och många uppfinningar och nya produkter finns tillgängliga på marknader världen över. I syfte att säkerställa en uppfinnarens ensamrätt är det därför viktigt att lagstiftningen blir mer harmoniserad och vidare att ansökningsprocessen är centraliserad på så vis att internationella myndigheter administrerar processen. Genom historien har patenträtten och det tidiga privilegiesystemet haft samma syfte, att uppfinnaren ska få skörda frukten av sitt arbete, och därför är det viktigt att idag bygga vidare på en gemensam bas för lagstiftningen. Det är dock viktigt att länder har suveränitet i vissa hänseenden. Samma regler fungerar inte i alla samhällen och detta samhällsintresse måste beaktas.

4.3 Rättssystemet och övrig lagstiftning

Handläggningen av patentansökningar handläggs av den särskilt utsedda myndigheten PRV.⁸⁷ Kongliga patentbyrån har handlagt patentärenden sedan år 1885 fram till dess att PRV år 1892 blev Sveriges första självständiga patentmyndighet.⁸⁸ Överklaganden av beslut meddelade av PRV görs hos Patentbesvärsrätten (PBR) som tidigare var en del av PRV men som år 1977 blev en specialdomstol.⁸⁹ I förordning (1988:346) med instruktion för Patentbesvärsrätten finns det instruktioner för hur PBR ska arbeta. Övrig lagstiftning som reglerar rätten till uppfinningar är lag (1949:345) om rätt till arbetstagares uppfinningar och lag (1971:1078) om försvarsuppfinningar. De nu nämnda författningarna reglerar inte uppfinningars patenterbarhet utan är endast till för att reglera situationer rörande innovationer under särskilda sakförhållanden och omständigheter.

⁸⁷ 7 och 8 §§ PL.

⁸⁸ Reiland (1984), s. 30 och 36.

⁸⁹ 1 § Lag (1977:729) om Patentbesvärsrätten och Regeringens proposition 1976/77:96 med förslag till lag om patentbesvärsrätten m.m., s. 1.

5 Uppfinningars patenterbarhet

5.1 Inledning

Patenträtten är det område inom immaterialrätten som antagligen är mest beroende av vad sökande anger i den patentskrift som registreras i samband med ansökan. Patentkravens eller skyddets omfattning och beskrivningen av uppfinningen utgör en central del inom patenträtten.⁹⁰ I samband med avgörandet för huruvida en uppfinning ska beviljas patenträttsligt skydd är det vad som anges i beskrivningen och patentkraven som jämförs med teknikens ståndpunkt vid granskningen av nyhet och uppfinningshöjd.⁹¹ Det ska dock nämnas att föremålet för patent är uppfinningen och inte patentkraven, men att uppfinningen såsom en teknisk förutsättning för utövande ska utläsas genom patentkraven.⁹² Beskrivningen av uppfinningen och patentkraven är således utgångspunkten för hela bedömningen. Men för att en uppfinning ska anses vara patenterbar måste vissa kriterier eller krav vara uppfyllda. Dessa ska behandlas närmare i detta kapitel i syfte att försöka klargöra vad kraven på nyhet och uppfinningshöjd faktiskt innebär. Det som ska redogöras för är patentets funktion, vad som egentligen avses med begreppet uppfinning, för vilken patent kan meddelas, och patenterbarhetskriterierna.

5.2 Patentets funktion

För att en uppfinning ska beviljas med patent och erhålla det rättsskydd som till följd därav tillkommer ska innovationen, utöver kravet på industriellt tillgodogörande, vara en absolut nyhet, ha teknisk effekt och nå uppfinningshöjd.⁹³ För att förstå betydelsen av dessa krav och hur de hänger ihop med patenträttens fundamentala funktion är det viktigt att vara medveten om kriteriernas betydelse för patentsystemet. Syftet med patenträtten är att främja den industriella utvecklingen genom att belöna en tillräckligt kvalificerad teknisk uppfinning med ett patent. Ensamrätten gäller i 20 år men i gengäld ska uppfinningen med fullständiga beskrivningar offentliggöras för att andra ska kunna

⁹⁰ Domeij (2007), s. 28.

⁹¹ Bernitz m. fl. (2009), s 156 och 159.

⁹² Godenhielm (1994), s. 109.

⁹³ 2 § PL.

tillgodogöra sig tekniken och föra utvecklingen vidare.⁹⁴ Ensamrätten och skyddet för uppfinningen fungerar som ett incitament och stimulerar produktutvecklingen hos företag. Ensamrätter blir vidare en grund för utbytet av licensavtal och därigenom bidrar det även till den industriella tillväxten genom spridningen av ny teknik och nya idéer.⁹⁵

5.3 Uppfinningsbegreppet

5.3.1 Lagstiftning

Vad som egentligen är en uppfinning anges inte i lagstiftningen, varken i PL eller EPC, utan istället anges en del faktorer som inte utgör en uppfinning. Det enda som anges är att uppfinningen ska kunna tillgodogöras industriellt för att kunna patenteras.⁹⁶ Uttrycket *industriell* ska tolkas med vid innebörd och innefattar inte endast industri i egentlig mening utan även exempelvis jordbruk, skogsbruk, handel och offentlig förvaltning.⁹⁷ Att detta är det enda som stadgas kan tyckas vara tämligen märkligt med tanke på patenteringens kraftiga ökning under de senaste 15-20 åren både i Europa och internationellt. Rättsområdets betydelse för den tekniska utvecklingen kan inte ifrågasättas varför avsaknaden av en definition är aningen anmärkningsvärt.

Häremot kan det sägas att patenträtten är ett stort område som reglerar patentering av många produkter. Vidare går tekniken framåt i en väldig hastighet idag och lagen skulle till följd av detta behöva ses om regelbundet om en definition inskrives i lagen. En definition av själva begreppet skulle möjligen därför endast generera mer oreda än klarhet om det angivits i lagstiftningen då en patentansökan måste granskas från fall till fall. Bedömningsprocessen skiljer sig nämligen åt beroende på uppfinningens karaktär, exempelvis är kraven för patenterbarhet för biotekniska uppfinningar inte av samma sort som kraven för mekaniska uppfinningar.⁹⁸

⁹⁴ Bernitz m. fl. (2009), s. 130.

⁹⁵ A.a., s. 136 f.

⁹⁶ 1 § PL och artikel 52 EPC.

⁹⁷ Prop. 1966:40, s. 163.

⁹⁸ Prop. 1977/78:1, s. 190 f.

Men som nämnts framgår det av lagstiftningen vad som inte är en uppfinning. Sådana produkter som *endast* innehar karaktären av en upptäckt, vetenskaplig teori, matematisk metod, artistisk skapelse, ett systematiskt tillvägagångssätt för intellektuell verksamhet, datorprogram eller presentation av information är exempel på vad som inte är patenterbart och som aldrig anses vara en uppfinning.⁹⁹ Det ska här nämnas att ett särskilt förfarande för framställning av vissa ämnen, exempelvis medicin, anses vara patenterbart.¹⁰⁰ Skulle en förfrågan om patent röra visst förfarande beaktas vid sådana fall ett allmänt intresse.¹⁰¹ Det som dock anges är att den ska vara industriellt tillgodogörande vilket innebär att den ska föra den tekniska utvecklingen framåt. Levin menar emellertid på att det inte råder några tvivel kring begreppet och vad som anses vara patenterbart respektive icke patenterbart.¹⁰² Även om så är fallet finns det inget som anger vad det är som gör en uppfinning av viss karaktär, exempelvis motorteknisk, patenterbar. Då ingen definition anges i lagstiftningen måste klarhet istället sökas i doktrin och framför allt i rättspraxis.

5.3.2 Praxis

Studerar praxis närmare ser man en skillnad angående omfattningen av begreppet uppfinning i jämförelse med lagstiftningen. Enligt tradition på patenträttens område har det sedan länge ansetts att patenterbara uppfinningar ska falla inom den tekniska ämnessfären.¹⁰³ Stockholms tingsrätt uttalade sig enligt följande angående uppfinningsbegreppet:

”Uppfinningsbegreppet är inte närmare definierat i patentlagen. Klart är emellertid att begreppet innebär ett krav på en handlingsregel med teknisk karaktär, vilket betyder att uppfinningen bl.a. skall ha praktisk användbarhet eller vad som brukar kallas teknisk effekt. Häri ligger att uppfinningens särskilda syfte skall kunna realiseras så att det tekniska problem som uppfinningen berör är löst. Det måste för fackmannen vara åtmin-

⁹⁹ 1 § PL.

¹⁰⁰ Prop. 1977/78:1, s. 162.

¹⁰¹ Prop. 1966:40, s. 64 och 70.

¹⁰² Levin (2007), s. 251.

¹⁰³ A.a., s. 250.

*stone sannolikt att den påstådda effekten verkligen kan uppnås med uppfinningens utövande.”*¹⁰⁴

I lagtexten stadgas bland annat att konstnärliga skapelser inte omfattas av området för patenterbarhet, d.v.s. den tekniska ämnessfären.¹⁰⁵ Detta hindrar dock inte att sådana skapelser kan skyddas genom andra regler och därmed erbjuda skaparen det skydd för sin skapelse denne gjort sig förtjänt av.¹⁰⁶ Enligt EPO praxis råder inga större osäkerheter kring gränsdragningen mot bland annat konstnärliga skapelser. I fallet T 119/88 berördes bland annat frågan om huruvida en uppkommen effekt av en färg berättigar patent. Besvärskammaren uttalade bland annat att om effekten av en färg endast har ett estetiskt syfte är rätten till patent inte berättigad då detta inte uppfyller kraven för teknisk karaktär.

I ett annat fall från EPO, rörande en substans i den mänskliga kroppen, uttalade Besvärskammaren att såsom uppfinning avses inte vad som endast kan antagas utifrån iakttagelser av en upptäckt vars funktion eller syfte inte kan säkerställas. För att något skall klassificeras som en uppfinning krävs det att funktionen och syftet för densamma kan säkerställas och vidare att full förståelse av uppfinningen ska innehas. Vidare krävs det att uppfinningen, för att klassas som sådan, är praktiskt reell och industriellt brukbar. Besvärskammaren nämner vidare att patentsystemet inte är till för att skydda ett outforskat område.¹⁰⁷ Skulle patent beviljas för sådana företeelser skulle den tekniska utvecklingen troligtvis hämmas då allt kommer att kretsa kring upptäckandet och inte, så som det ska vara, vidareutveckling. Beviljas patent för endast en upptäckt försvinner incitamentet för utveckling, skapande och därmed uppfinnande verksamhet.¹⁰⁸

I ett fall från Högsta domstolen (HD) där Comviq förde talan mot Europolitan var föremålet för processen abonnemangskort för mobiltelefoner.¹⁰⁹ Allt som diskuterades i fallet är inte relevant för detta avsnitt varför endast vissa delar ska beaktas. Europolitan

¹⁰⁴ Stockholms tingsrätt, T 3007-01 (2006-05-30).

¹⁰⁵ Se 1 § PL.

¹⁰⁶ För dessa gäller URL.

¹⁰⁷ T870/04 (2005-05-11).

¹⁰⁸ Jfr. avsnitt 5.3.2.

¹⁰⁹ NJA 2000 s. 497.

hade uppfunnit ett nytt system där samma telefonnummer kunde användas för två olika kort, ett stort och ett litet, betecknat Tvillingkort. Comviq ansåg att detta system utgjorde ett intrång på ett till företaget meddelat patent. De resonemang som bland annat fördes kring uppfinningen var innovationens lösning på ett tekniskt problem och vidare att produkten var praktiskt reell. Systemet gav ett upphov till nya möjligheter på ett vis som tidigare inte var möjligt. Kravet på teknisk karaktär synes vara en viktig aspekt i vad som anses vara en patenterbar uppfinning. I ett annat mål, ett från PBR, hade Volvo Lastvagnar AB tagit fram ett system för stabilisering av en fordonskombination.¹¹⁰ Även i det här målet fördes en del resonemang kring kraven på teknisk effekt och lösning av ett tekniskt problem vilket styrker betydelsen av teknisk karaktär hos en uppfinning. I PBR:s mål 02-157¹¹¹, där uppfinningen i fråga ansågs falla utanför uppfinningsområdet enligt PL, gav domstolen följande uttalande angående teknisk karaktär:

”En uppfinning anses patenterbar endast om den har teknisk karaktär och detta villkor ligger i begreppet uppfinning i 1 § första stycket PL med den precisering som följer av andra stycket. Erforderlig teknisk karaktär föreligger om en uppfinning löser ett tekniskt problem, medför en teknisk effekt eller förutsätter tekniska överväganden, vilka båda sistnämnda kriterier implicerar att uppfinningen löser ett tekniskt problem.”.

Domstolen uttalade vidare:

”En ren automatisering av en plan, regel eller metod för affärsverksamhet, med den tidsvinst och säkerhet detta ger får inte teknisk karaktär enbart därför att metoden i ett aktuellt patentkrav karakteriseras genom normala medel i en dator vilka definieras i funktionsform svarande mot de steg som ingår i metoden. Först om metodens utformning och genomförande med hjälp av en konventionell dator kräver tekniska överväganden kan det medföra att kravet på teknisk karaktär uppfylls.”.

Det ska dock nämnas att denna bedömning av teknisk karaktär görs under en helhetsbedömning av uppfinning.¹¹² Ett fall från EPO där besvärskammaren belyser detta och

¹¹⁰ PBR mål nr 07-361.

¹¹¹ Fallet rörde eventuell patentering av ett dataspel, i samband med internetanvändning, som skapade en virtuell värld där användarna kan gå in i systemet och samverka där. Vidare ska riktiga pengar användas i spelet för att bland annat kunna avancera i spelet. Jfr även fallet med målet T928/03 från EPO.

¹¹² Se uttrycket *enbart* i 1 § 2 st. PL.

fastslog bland annat att patenterbarheten för en uppfinning ligger i att jämföra innovationen med känd teknik och lösa ett tekniskt problem. När det är frågan om en uppfinning vilken karaktäriseras av en blandning av tekniska och icke tekniska kännetecken ska en helhetssyn göras vid granskningen av teknisk karaktär. Vid bedömningen av hurvida uppfinningshöjd föreligger ska då endast sådana tekniska karaktärsdrag, d.v.s. lösningen av det tekniska problemet, beaktas.¹¹³

Ännu ett fall från EPO, T 928/03¹¹⁴, ska beaktas i syfte att jämföras med PBR:s mål 02-157. Fallet rörde ett TV-spel där uppfinnaren hade skapat ett system där spelaren visuellt kunde få uppsikt över spelplanen via en grafisk indikator¹¹⁵ på skärmen vilket medförde att karaktärer och objekt i spelet kunde identifieras och på så vis dirigera spelaren i rätt riktning. Tidigare fanns ingen möjlighet för spelaren att få någon uppsikt över hela spelplanen utan uppsikt fanns endast kring karaktärernas aktuella position. De till synes icke medverkande karaktärerna fanns i spelprocessen men kunde inte nyttjas till följd av denna ovishet. Denna uppfinning underlättade samspelet mellan spelenheten och utövarer och löste ett tidigare tekniskt problem vilket ökade spelmöjligheterna för spelaren. Även om det inte är helt säkert att den mentala eller fysiska ansträngningen minskar är detta ändå en objektiv teknisk funktion som kommer att påverka spelarens beslut under spelets gång. I fallet gjordes även paralleller till det vardagliga livet genom att påpeka syftet med trafiksignaler och navigationssystem. I det här fallet uttalade besvärskammaren att sådana uppfinningar kan beviljas patentskydd i den mån innovationen innehar teknisk effekt och uppfyller kraven för uppfinningshöjd.

5.3.3 Doktrin

Patenträttens syfte är således att föra den tekniska utvecklingen framåt. Studeras doktrin närmare synes därför att det har utvecklats krav på att teknisk effekt, teknisk karaktär

¹¹³ T641/00 (Two identities/COMVIK) OJ EPO 2003, s. 352 (jfr RÅ 1998 ref 55 angående helhetssyn).

¹¹⁴ T928/03 (KONAMI/Video game) (2006.06.02).

¹¹⁵ Grafiskt användargränssnitt (Graphical user interface, GUI) är ett system som har till syfte att underlätta interaktionen mellan människa och dator.

och reproducerbarhet är en förutsättning för en uppfinnings patenterbarhet.¹¹⁶ Även om innebörden av dessa begrepp är aningen vaga stärks uppfinningsbegreppets innehåll av de undantag som nämns i 1 a – d §§ PL.¹¹⁷ Lagtexten anger således en del företeelser som inte anses utgöra en patenterbar uppfinning. Det ska dock nämnas att även om exempelvis matematiska metoder och konstnärliga skapelser inte kan patenteras är detta givetvis inget hinder mot att redskap, utrustningar och instrument som används inom dessa områden kan patenteras.¹¹⁸

En viktig aspekt angående uppfinningar är att dessa ska utgöra en praktisk möjlighet och inte endast framstå som en teoretisk realitet vid ansökningstillfället, dvs. en fackman ska kunna utöva den.¹¹⁹ Denne fackman är vidare den som avgör huruvida en uppfinning har teknisk effekt genom att undersöka om uppfinningen verkligen fungerar med ledning av en beskrivning till densamma. Teknisk effekt innebär att uppfinningen ska lösa det problem för vilken den är ämnad och skapats för att lösa, dvs. frambringa åsyftat resultat vid dess nyttjande. Kravet på teknisk karaktär innebär att uppfinningen ska vara industriellt tillgodogörande, vilket i sammanhanget måste sättas i en vid bemärkelse, varför det även innebär att det är frågan om en nyskapelse. Här ska det tilläggas att även en kombination av flera redan kända uppfinningar som tillsammans bildar en nyhet kan vara patenterbar. Dessa sammansättningar av produkter har kommit att benämnas kombinationsuppfinningar.¹²⁰ Reproducerbarhet innebär att den tekniska effekten ska uppenbara sig med identiskt resultat varje gång uppfinningen utövas.¹²¹

Av detta kan utläsas att med en patenterbar uppfinning avses en nyskapelse som fört den tekniska utvecklingen framåt på ett innan uppfinningens tillkomst oförutsebart sätt. Vidare ska denna innovation vara praktiskt användbar i industriell verksamhet med genomgående åsyftat resultat. Det är således teknikens värld ur en objektiv synvinkel som ska tillförts något nytt med anledning av uppfinningen. Även om en uppfinning

¹¹⁶ Prop. 1966:40, s. 54, EPO, Guidelines for Examination in the European Patent Office, Munich 1 April 2010, ISBN 978-3-89605-098-2 (EPO Guidelines) C – IV.2.1 och Valentin Rehncrona (1999), s. 51.

¹¹⁷ Bernitz m.fl. (2009), s. 149.

¹¹⁸ Levin (2007), s. 251.

¹¹⁹ A.a., s. 259.

¹²⁰ Bernitz m.fl. (2009), s. 155.

¹²¹ Prop. 1977/78:1, s. 163 och NU 1963:6 – Nordisk patentlovgivning, s. 100 ff.

uppfyller kraven för patenterbarhet innebär detta inte per automatik att patent kommer att beviljas. De kanske två viktigaste och mest komplexa kriterierna som uppfinningen nödgas uppfylla kraven på nyhet och uppfinningshöjd.¹²²

5.4 Reproducerbarhet

Innebörden av reproducerbarhet är inget omtvistat eller komplext faktum. Men kravet på reproducerbarhet är ändå ett viktigt sådant och en förutsättning för att en uppfinning överhuvudtaget ska kunna patenteras.¹²³ Patenträtten är uppbyggd på så vis att en uppfinning, för att beviljas med patent, ska uppnå det syfte att lösa ett visst tekniskt problem.¹²⁴ Uppfinningens syfte ska framgå av patentkraven. En uppfinning ska således vara praktiskt reell och innovationens tekniska effekt ska exponera sig varje gång med identiska resultat vid dess nyttjande. Om inte detta resultat visar sig varje gång är uppfinningen inte patenterbar.¹²⁵ Det är därför väldigt viktigt att uppfinningen är tillräckligt tydlig beskriven i patentkraven att en fackman med beskrivningens ledning ska kunna uppnå åsyftat resultat.¹²⁶ Under denna granskning är det viktigt att åsyftat resultat uppnås och ingen ny teknisk information därigenom framgår då ensamrätt vid detta fall inte beviljas.¹²⁷

5.5 Nyhet

5.5.1 Nyhetskravet i allmänhet

Ett grundläggande krav för att patent ska kunna meddelas för en uppfinning är att innovationen har ett nyhetsvärde. Den ska vara ny i förhållande till vad som tidigare,

¹²² Se 2 § PL.

¹²³ T 727/95 (Sufficiency of disclosure – no), Official Journal of the European Patent Office (O.J. EPO) 2001 s.1.

¹²⁴ Domeij (2007), s. 85 f.

¹²⁵ Prop. 1977/78:1, s. 163 och Levin (2007), s. 259.

¹²⁶ 8 § PL och prop. 1966:40, s. 106.

¹²⁷ 13 § PL och Domeij (2007), s. 38.

dagen före patentansökningen, varit känt.¹²⁸ I EPC anges att en uppfinning ska anses vara ny om den inte redan är del av den tekniska ståndpunkten. Den tekniska ståndpunkten är vad som kommit till allmänhetens kännedom eller blivit för denna tillgänglig på något vis dagen före patentansökningen.¹²⁹ Levin säger att den tekniska ståndpunkten i praktiken fastställs via utfärdade av patent och ingivna patentansökningar samt gängse facklitteratur på området.¹³⁰

I EPO målet T952/92 uttalades att artikel 54(2) EPC ställer upp två aspekter av tillgänglighet, nämligen vad som blivit tillgängligt genom avslöjande respektive tillgängligt genom informationsmedel.¹³¹ Det är således dessa två faktorer som avgör huruvida en uppfinning har blivit tillgänglig för allmänheten. Inom svensk rätt beaktas detta enligt följande. Först beaktas vad som framkommit genom skrift, föredrag, utnyttjande eller något annat och även innehållet i en tidigare inlämnad patentansökan som senare blivit allmänt tillgänglig.¹³² Den andra aspekten är att beakta vad som tillkommit en genomsnittsfackman till följd av att nyss nämnda information blivit tillgänglig.¹³³

Det finns dock två undantag från denna absoluta nyhet varav ena är att patent får meddelas även om uppfinningen har blivit allmänt tillgänglig om så skett till följd av uppenbart missbruk i förhållande till sökanden. Det andra är att patent får meddelas om uppfinningen blivit allmänt känd till följd av en utställning i överrensstämmelse med vad som anges i den i Paris den 22 november 1928 avslutade konventionen om internationella utställningar.¹³⁴ För att patent ska meddelas vid nämnda fall ska offentliggörandet ha skett senast sex månader innan den dag patentansökan görs.¹³⁵ Det som stadgas i PL och EPC är snarlikt till följd av harmoniseringsgenomföranden inom patenträtten.¹³⁶

¹²⁸ 2 § PL.

¹²⁹ Domeij (2007), s. 68 f. och artikel 54 EPC, den tekniska ståndpunkten definieras som *the state of the art* och tillgänglig för allmänheten som *has been made to the public* i artikeln.

¹³⁰ Levin (2007), s. 279 f. (22 § PL).

¹³¹ T952/92 (PACKARD/Supersolve) O.J. EPO (P).

¹³² 2 § PL.

¹³³ Prop. 2006/07:56, s. 39. Fackmannen och dennes roll redogörs för under avsnitt 5.6.2.

¹³⁴ 2 § PL.

¹³⁵ 2 § PL.

¹³⁶ Prop. 2006/07:56.

För att klargöra vad som egentligen utgör ett nyhetsvärde och vad som avses med ”tidigare känt” eller ”allmänt känt och tillgängligt” måste gränsen för offentlighet och nyhet studeras mer ingående.

5.5.2 Kravet på allmän kännedom

Det krävs således att uppfinningen är ny och inte utgör en del av vad som redan är allmänt känt eller offentligt för att patent ska kunna meddelas. Med offentlighet avses att material eller information om uppfinningen ska blivit känt för allmänheten. Till detta material räknas även patentansökningar och patentskrifter samt rapporter och utredningsmaterial som lämnats till myndighet.¹³⁷ Detta stadgas i både PL och EPC. Det är viktigt att påpeka att ingen behöver ha tagit del eller faktiskt känt till något om uppfinningen för att offentlighetskravet ska anses vara uppfyllt. Kravet och det som ligger i centrum här är vad som gjorts *tillgängligt* för allmänheten.¹³⁸ Omfattningen av offentliggörandet, vilket kort ska redogöras i det följande, görs i vid bemärkelse och är inte begränsat till visst samhälle.

Det är fem faktorer som inryms i offentlighetskriteriet och allt som avslöjas innan patentansökningen gjorts anses utgöra nyhetsskadligt material. Tiden är den ena vilket innebär det inte finns någon preskriptionstid för offentliggörandet utan allt som framkommit dagen innan ansökningsdagen berörs. Ingen begränsning för geografisk plats eller språk görs heller. Allt som gjorts tillgängligt runt om i hela världen oavsett språk omfattas. Publiceringssättet för hur informationen gjorts och blivit tillgänglig sätter inga begränsningar för var gränsen för allmänt tillgänglig går. Oavsett om publiceringen skett muntligt eller skriftligt¹³⁹ genom skrift, ljud- eller bild- uppspelning, nyttjande eller liknande anses uppfinningen offentlig. Slutligen har det ingen betydelse i vilken omfattning, vare sig det är frågan om en eller flera personer, uppfinningen blivit allmänt tillgänglig. Det räcker med exempelvis en enda försäljning av den uppfunna produkten för

¹³⁷ Domeij (2007), s. 68 f. Material som inlämnats till myndighet anses utgöra allmänna handlingar, se PBR mål nr 05-071 (2005-02-28).

¹³⁸ Se formulering i 2 § 2 st PL och artikel 54(2) EPC och Domeij (2007), s. 68.

¹³⁹ T534/88 (IBM/On etching) (1991) European Patent Office Reports (EPOR) 18.

att den ska anses ha kommit till allmänhetens kännedom.¹⁴⁰ Avslöjas uppfinningen på något av nyss nämnda sätt skadas nyhetsvärdet och kravet på nyhet uppfylls därmed inte.¹⁴¹ Det finns dock ett undantag för avslöjandets omfattning och vad som avses med allmänheten.¹⁴² Om uppfinnaren diskuterar uppfinningen med en liten skara medarbetare eller rådgivare skadas inte nyhetsvärdet. Uppfinnaren kan vidare nyttja och experimentera med uppfinningen så till vida att detta sker på en plats där ingen obehörig har tillträde.¹⁴³ I samband med kommersiella förhandlingar tyckes sekretess förmodligen vara en vedertagen branschpraxis.¹⁴⁴

I praxis har frågan om huruvida en uppfinning blivit allmänt tillgänglig behandlats vid ett antal tillfällen. I Regeringsrättens Årsbok (RÅ) 1978 2:12 behandlades frågan om huruvida information om en uppfinning hade kommit till allmänhetens kännedom. I det här fallet var uppfinningen ett tillvägagångssätt för att framställa cellulosamassa. En uppfinnare lämnade upplysningar om ett visst förfaringssätt vid massaframställning i samband med ett sammanträde i vilket ett stort antal ingenjörer och fackmän deltog. Detta hade gjorts innan en patentansökan hade lämnats in och till följd därav förelåg hinder för patent då uppfinningen ansågs ha blivit känd och inte längre utgjorde någon nyhet. Det ska nämnas att det stora antalet personer som var närvarande och hade tagit del av informationen samt framför allt att de inte hade någon särskild relation till uppfinnaren var en bidragande faktor till att nyhetshinder förelåg.¹⁴⁵ Ett annat rättsfall från RR, nämligen RÅ 1972 H 31, berörde även det skaran av personer som information om viss uppfinning hade tillkommit. Fallet rörde tillverkningen av ett fordon som genomfördes i någon annan än uppfinnarens lokaler. Ett stort antal personer hade tillgång till lokalen och ritningarna låg öppett på bord och var uppsatta i lokalen. På så vis kunde information om uppfinningen enkelt intas av de närvarande och en sakkunnig person skulle därmed kunna utöva uppfinningen. Eftersom informationen var tillgänglig innan ansökningsdagen ansågs hinder för att meddela patent föreligga då kravet på nyhet inte

¹⁴⁰ T482/89 (TELEMECANIQUE/Electrical supply) December 11, 1990 (P).

¹⁴¹ Levin (2007), s. 280.

¹⁴² Jfr. 2 § 4 st PL och artikel 55 EPC.

¹⁴³ Bernitz m. fl. (2009), s. 157.

¹⁴⁴ Domeij (2007), s. 69.

¹⁴⁵ Jfr. med vad som påpekats vid fotnot nr 143.

längre var uppfyllt. Det påpekades i fallet att det inte var säkert att någon faktiskt tagit del av informationen och därmed kunnat utöva uppfinningen men att möjligheten fanns och därav förelåg hinder för att bevilja patent.

EPO har genom åren handlagt en hel del fall där frågan om huruvida nyhetsvärdet gått förlorat varit föremål för prövningen. Ett par av dessa ska redogöras för lite kort i det följande. Målet T 82/83 berörde en situation där en uppfinning utövats dagen innan patentansökan hade lämnats in. En bilbackspegel, likt den som patent ansökts för, hade brukats offentligt på så viss att den satt på en bil som körts runt inför allmänheten. Därmed hade *egenskaper* för uppfinningen blivit allmänt tillgängliga vilket gjorde att inte bara nyhetsvärdet blev förbrukat utan även kravet på uppfinningshöjd då uppfinningen nu utgjorde en del av den tekniska ståndpunkten.¹⁴⁶

Ett annat fall rörde en maskin, innehållande ett microchip som i sin tur innehöll ett datorprogram, som hade sålts innan ansökningsdagen. Programmet var skrivet i form av en kod som åstadkom en styrfunktion. Maskinen hade installerats men informationen kunde inte tillgodogöras visuellt. Besvärskammaren stadgade att styrfunktionen visserligen inte utgjorde en del av den tekniska ståndpunkten men att med hjälp av ritningar, tillgängliga för en fackman, och förvisso dyra och omfattande undersökningar kunde styrfunktionen återskapas. Som följd därav ansågs det uppfunna programmet inte uppfylla kraven på nyhet.¹⁴⁷

5.5.3 Absolut och objektiv nyhet

För att patent ska kunna meddelas är ett av kraven att uppfinningen är absolut ny i förhållande till vad som tidigare är känt, d.v.s. teknikens ståndpunkt.¹⁴⁸ Vad som avses med tidigare känt har nyligen redogjorts för men vad som anses vara en absolut nyhet är ska studeras lite närmare. Nyhet är inget subjektivt krav. Skulle det vara ett sådant kan nyhet hävdas om någon faktiskt inte känt till en befintlig uppfinning som denne uppfunnit på nytt. Syftet med artikel 54(1) EPC och 2 § PL är egentligen att förhindra den tek-

¹⁴⁶ T82/83 (LUCHTENBERG/Rear-view mirror) (1979-85) EPOR: C: 796. och Domeij (2007), s. 70.

¹⁴⁷ T461/88 (HEIDELBERGER DRUCKMASCHINEN/Microchip) O.J. EPO 1993, 295. och Domeij (2007), s. 70.

¹⁴⁸ Levin (2007), s. 280.

niska ståndpunkten från att patenteras på nytt.¹⁴⁹ Studeras formuleringen i nämnda lagrum närmare tycks detta framgå tydligt. Lagrummen stadgar nämligen att en innovation anses uppfylla kravet på nyhet om den inte är en del av den tekniska ståndpunkten. Vidare stadgas att karvet på nyhet är uppfyllt om uppfinningen skiljer sig från vad som är känt före dagen för patentansökningsdagen.¹⁵⁰

Absolut och objektiv nyhet innebär att en uppfinning måste vara helt ny överallt för alla i hela världen.¹⁵¹ Information kan idag utan större komplikationer erhållas från vart som helst i världen och många tjänster och produkter är tillgängliga för stora delar av världssamhället. Vid bedömning av nyhet har det ingen betydelse för om en person faktiskt känner till eller har tillgång till informationen, utan det är tillräckligt att informationen är allmänt tillgänglig någonstans i världen. Oavsett vilken form eller på vilket språk informationen är eller blivit tillgänglig på anses den vara tillgänglig för alla i den mån informationen finns någonstans.

Det ska dock nämnas att patent ändock kan meddelas även om uppfinningen inte utgör ett nyhetsvärde. Detta kan vara fall då ett nytt tillvägagångssätt för att framställa exempelvis en redan känd produkt eller ett nytt syfte med en redan känd produkt har uppfunnits. Det handlar således om en dold effekt som tidigare inte kunnat identifieras. Domeij är något kritisk till detta då konsekvenserna av detta är svåra att förutse. Det är svårt i sådana situationer att beräkna skyddsomfånget då patent inte kan meddelas på vad som redan är i bruk eller nyttjas.¹⁵² För att förhindra att flera personer till följd av detta kan distribuera en patentskyddad uppfinning eller produkt finns bestämmelser för detta i artikel 5 i Pariskonventionen och artikel 64 EPC. Detta leder till att patent kan meddelas för det nya förfarandet men utan någon som helst rätt till att nyttja vad som omfattas av det patent som sedan tidigare beviljats för den befintliga uppfinningen.¹⁵³ Så må vara fallet men dessa nya uppfinningar måste fortfarande uppfylla det essentiella kravet på uppfinningshöjd för att patent ska kunna meddelas.

¹⁴⁹ T12/81 (BAYER/Diastereomers) O.J. EPO 1982, 296.

¹⁵⁰ 2 § PL.

¹⁵¹ Levin (2007), s. 279.

¹⁵² Domeij (2007), s. 79.

¹⁵³ G2/88 (MOBIL OIL/Friction reducing additive) O.J. EPO 1990, 93.

5.6 Uppfinningshöjd

5.6.1 Kravet på uppfinningshöjd och dess syfte

En uppfinning måste utöver att vara ny även innefatta en teknisk utveckling, d.v.s. inneha uppfinningshöjd. Att en uppfinning innehar uppfinningshöjd är en förutsättning för att patent överhuvudtaget ska beviljas eller meddelas.¹⁵⁴ Detta framgår av den nuvarande lagtexten där det stadgas att patent meddelas *endast* för sådan uppfinning som ”*väsentligen skiljer sig*” från vad som tidigare varit känt.¹⁵⁵ I EPC kommer detta till uttryck enligt:

*”An invention shall be considered as involving an inventive step if, having regard to the state of the art, it is not obvious to a person skilled in the art.”*¹⁵⁶

Ur detta kan alltså utläsas att uppfinningen anses inneha uppfinningshöjd om den inte är självklar för en fackman i förhållande till den tekniska ståndpunkten.¹⁵⁷ I PCT framgår detta krav genom artikel 33 i fördraget och förtydligas vidare genom regel 33 i PCT:s föreskrifter.

Med kravet på uppfinningshöjd uppstår en gräns för i vilken omfattning den patentsökta uppfinningen ska skilja från vad som tidigare blivit känt, d.v.s. teknikens ståndpunkt.¹⁵⁸ Härmed kan det fastställas att kravet på uppfinningshöjd i sig är av objektivt karaktär. Bedömningen sker vanligtvis i tre steg: 1) definiera skillnaden mellan närmast liggande teknik och uppfinningen, 2) definiera problemet som ska lösas och utifrån dessa två, 3) undersöka huruvida en fackman skulle kunna skapa uppfinningen inom ramen för patentkravet.¹⁵⁹

Kravet är viktigt och uppfinningen måste skilja sig väsentligt, vara på tillräckligt avstånd från teknikens aktuella ståndpunkt varför inga mindre framsteg beviljas patent-

¹⁵⁴ Prop. 1977/78:1, s. 51 f.

¹⁵⁵ 2 § PL.

¹⁵⁶ Artikel 56 EPC.

¹⁵⁷ Prop. 1966:40, s. 49. Uppfinningshöjd definieras som *“inventive step”* och fackman som *“person skilled in the art”*.

¹⁵⁸ Prop. 1966:40, s. 50 och 74, jfr. avsnitt 5.4.1 och 5.4.2.

¹⁵⁹ Bernitz m.fl. (2009), s. 159.

rättsligt skydd.¹⁶⁰ Kravet på uppfinningshöjd finns således till för att säkerställa patentets funktion, nämligen att ensamrätt ska beviljas för en uppfinning vilken utgör en innovativ bedrift. Det är på så vis den tekniska utvecklingen går framåt.¹⁶¹ Det ska dock nämnas att *om* en uppfinning är ny men saknar uppfinningshöjd kan om en viss användning av uppfinningen medför en *oväntad* eller *okänd teknisk effekt* patent ändå meddelas. Patentet beviljas då för denna specifika användning och inte för uppfinningen som sådan.¹⁶² Enligt riktlinjerna som EPO arbetat fram ska det normalt göras en helhetssyn vid bedömningen av uppfinningshöjd. Varje enskilt drag hos innovationen behöver inte uppfylla kraven för uppfinningshöjd för att patent ska beviljas.¹⁶³ De kunskapsområden som således ska beaktas vid bedömningen av uppfinningshöjd indelas i tre kategorier: 1) teknikens ståndpunkt, 2) näraliggande förändringar av teknikens ståndpunkt (nyhet men inte uppfinningshöjd) och 3) patenterbara uppfinningar vilka innehar både nyhet och uppfinningshöjd.¹⁶⁴

Även om innovationen är praktiskt reell, rent formellt ny och innehar ett litet tekniskt framsteg kan den inte beviljas ensamrätt enbart på dessa grunder. Det är här fackmannakriteriet kommer in och har betydelse för om patent ska meddelas. En fackman får inte betrakta uppfinningen som näraliggande i förhållande till teknikens ståndpunkt.¹⁶⁵ Med sitt vetande och kunnande ska fackmannen bedöma huruvida uppfinningen har sådan tillräcklig uppfinningshöjd att den ska belönas med ensamrätt. Detta görs genom att fackmannen undersöker huruvida dennes kunskap hade genererat samma resultat, d.v.s. fackmannen får inte anse att uppfinningen är uppenbar i förhållande till den tekniska ståndpunkten.¹⁶⁶ Med uppenbar i förhållande till den tekniska ståndpunkten avses vad som skulle vara ett normalt steg i den tekniska utvecklingen och är ett logiskt nästa steg i förhållande till den tekniska ståndpunkten.¹⁶⁷ Det är dock svårt att fastställa vad som

¹⁶⁰ Levin (2007), s. 285 f. och prop. 1966:40, s. 153.

¹⁶¹ Statens Offentliga Utredningar 2008:20 – Patentskydd för biotekniska uppfinningar (SOU 2008:20), s. 153, jfr även avsnitt 5.2.

¹⁶² Prop. 1977/78:1, s. 182.

¹⁶³ EPO Guidelines C – IV.11.7.

¹⁶⁴ Domeij (2007), s. 82.

¹⁶⁵ Prop. 1966:40, s. 49 och 74.

¹⁶⁶ Levin (2007), s. 286.

¹⁶⁷ EPO Guidelines C – IV.11.4.

anses vara ett rimligt tekniskt framsteg.¹⁶⁸ Uppfinningshöjd anses vara en fråga om teknisk svårighetsgrad men det är lätthänt att en uppfinning underskattas i efterhand. En metod som därför tillämpas vid prövningen av uppfinningshöjd är problemlösningsmetoden.¹⁶⁹ Kort innebär metoden att uppfinningen ses som en lösning på ett problem och vidare beaktas tillvägagångssättet för hur uppfinningen uppkommit. Därefter undersöks huruvida en fackman hade kunnat framställa uppfinningen genom det tillvägagångssätt som angivits i patentkraven.¹⁷⁰

Kraven för uppfinningshöjd tyckes vara olika för olika områden. I syfte att inte hämma den tekniska utvecklingen bör det på områden där utvecklingen fortskrider snabbt och stabilt ställas högre krav på uppfinningshöjd. Inom ett utvecklat område där forskningen gått långt fram blir kraven för uppfinningshöjd automatiskt högre då fackmannens kunskapsområde och det som faller inom den tekniska ståndpunkten anses vara mer omfattande.¹⁷¹ Jämförs exempelvis områdena för emballageindustri och kemisk industri skiljer sig möjligheten att betrakta utvecklingen på områdena. Inom emballageindustrin är utvecklingen lättskådlig varför kraven på uppfinningshöjd haft större betydelse medan det inom den kemiska industrin är det motsatta. När det gäller biotekniska uppfinningar är kravet även här ganska strikt. Området är tämligen nytt men det är framför allt eftersom ett vittgående patent skulle kunna blockera väsentlig forskning.¹⁷²

Bedömningen för huruvida uppfinningshöjd föreligger har mer än sällan prövats i domstol. Frågan prövades bland annat i en dom från HD där en infusionsapparat var föremålet för tvisten.¹⁷³ Sådana produkter var redan kända vid tiden för patentansökningen men uppfinningen byggde dock på en tidigare icke känd funktion. De tidigare apparaturerna hade även använts sedan en längre tid inom dess användningsområde vilket är viktigt att uppmärksamma. Till följd av den icke kända funktionen ansågs uppfinningen utgöra ett betydande tekniskt framsteg och vidare en betydande praktiskt fördel i samband med brukandet av sådana produkter. HD uttalade bland annat att funktionen i uppfin-

¹⁶⁸ Prop. 1966:40, s. 75.

¹⁶⁹ Problemlösningsmetodens praktiska tillämpning behandlas i kapitel 6.

¹⁷⁰ EPO Guidelines C – IV.11.5 och Domeij (2007), s. 85 f.

¹⁷¹ SOU 2008:20, s. 163 och Levin (2007), s. 288.

¹⁷² Levin (2007), s. 289 f., jfr. även prop. 1966:40, s. 78 f.

¹⁷³ NJA 1972 s. 462.

ningen inte uppfyllde de sedvanliga kraven på uppfinningshöjd men att en ny påvisad teknisk effekt som till följd av uppfinningen uppenbarar sig kan mycket väl utgöra uppfinningshöjd. Även om redan känd teknik har använts vid uppfinningens framtagande och det uppkomna resultatet i efterhand tyckes vara tämligen självklar betyder detta inte nödvändigtvis att uppfinningshöjd inte föreligger eller är låg.¹⁷⁴ Det är viktigt att beakta hur betydelsefullt problemet var. Hävdas bristande uppfinningshöjd gäller det att påvisa varför ingen annan tagit fram uppfinningen om den nu var möjlig för en fackman.¹⁷⁵ Domeij säger att tidsaspekten är en faktor värd att beakta. Om en viss produkt eller känd teknik funnits sedan länge innan en förbättring görs kan frågan om varför ingen lyckats frambringa detta tidigare ställs.¹⁷⁶

Detta kan jämföras med mål T 6579-03 och T 9298-03 (2004-06-23) från Stockholms tingsrätt där följande uttalades:

”Uppfinningen får inte utgöra del av vad som var teknikens ståndpunkt på prioritetsdagen. En uppfinning saknar nyhet om den lösning som är kännetecknande för uppfinningen helt överensstämmer med tidigare känd teknik. Om olika element i uppfinningen var för sig var kända sedan tidigare i skilda dokument är detta emellertid en omständighet som ... skall beaktas vid bedömningen av om uppfinningshöjd föreligger.”

Tingsrätten nämner här att om den *kännetecknande lösningen* för uppfinningen helt överensstämmer med tidigare känd teknik saknar nyhetsvärde. Vidare nämns att då en uppfinning utgörs av olika element men tidigare kända i skilda dokument ska detta beaktas vid bedömandet av uppfinningshöjd.¹⁷⁷ Det är viktigt att skilja på oväntad eller ny teknisk effekt och tekniskt framsteg. En innovation som endast innebär ett tekniskt framsteg behöver nödvändigtvis inte tyda på uppfinningshöjd utan en teknisk effekt som

¹⁷⁴ Svea hovrätt mål T 198-98 (1999-10-05).

¹⁷⁵ Domeij (2007), s. 87.

¹⁷⁶ A.a., s. 89 f.

¹⁷⁷ Jfr NJA 1972 s. 462.

en fackman inte kunnat förutse måste uppstå.¹⁷⁸ Att en oväntad teknisk effekt konstituerar erforderlig uppfinningshöjd har fastställts av praxis vid ett flertal tillfällen.¹⁷⁹

5.6.2 Fackmannen

För att konstatera uppfinningshöjd tar patenträtten, inte bara i Sverige utan även internationellt, hjälp av fackmannen som inte är någon ny faktor.¹⁸⁰ Fackmannens roll är viktig och fungerar som en objektiv måttstock vid fastställandet av uppfinningshöjd. I artikel 56 EPC framgår kravet på objektiv bedömning genom att uppfinningen inte får vara ”*obvious to a person skilled in the art*”. För att avgöra huruvida uppfinningshöjd föreligger ska en fackman på området undersöka uppfinningen för att se om denne kan utöva uppfinningen med hjälp av en för innovationen ingiven beskrivning. Fackmannen ska utöver sitt allmänna vetande härvid beakta sin kombinationsförmåga och även annat material vid jämförelse med känd teknik i samband med värderingen av uppfinningen.¹⁸¹

En fråga som kan komma att uppstå är vem denna fackman faktiskt är och vilka kunskaper denne besitter. Fackmannakriteriet utgör en rättslig standard på området vilket innebär att fackmannen fungerar som ett hjälpmedel för att lösa frågan om huruvida uppfinningshöjd föreligger.¹⁸² Fackmannen är en fiktiv person och EPO har i sina riktlinjer stadgat vad som anses falla inom en sådan fackmans kunskapsområde. Det är en bra beskrivning varför det finns anledning att nämna den i sin helhet och lyder enligt följande:

“The person skilled in the art should be presumed to be a skilled practitioner in the relevant field, who is possessed of average knowledge and ability and is aware of what was common general knowledge in the art at the relevant date. He should also be presumed to have had access to everything in the “state of the art”, in particular the docu-

¹⁷⁸ RÅ 1972 H 93 (jfr med NJA 1972 s. 462).

¹⁷⁹ Bland annat i RÅ 1971 H 109, RÅ 1972 H 93, NJA 1972 s. 462 och RÅ 1998 ref. 55.

¹⁸⁰ Godenhielm Berndt, *PATENTSKYDDETS OMFATTNING i europeisk och nordisk rätt*, Juristförbundets förlag, Helsingfors 1994, ISBN 951-640-695-5 (Godenhielm (1994)), s. 75.

¹⁸¹ Levin (2007), s. 281 och 286.

¹⁸² Godenhielm (1994), s. 82.

*ments cited in the search report, and to have had at his disposal the normal means and capacity for routine work and experimentation. If the problem prompts the person skilled in the art to seek its solution in another technical field, the specialist in that field is the person qualified to solve the problem. The skilled person is involved in constant development in his technical field. He may be expected to look for suggestions in neighbouring and general technical fields or even in remote technical fields, if prompted to do so. Assessment of whether the solution involves an inventive step must therefore be based on that specialist's knowledge and ability. There may be instances where it is more appropriate to think in terms of a group of persons, e.g. a research or production team, rather than a single person. It should be borne in mind that the skilled person has the same level of skill for assessing inventive step and sufficient disclosure.”.*¹⁸³

Fackmannen är således en person som kan allt inom området för uppfinningen som är en del av teknikens ståndpunkt. Densamme har även kunskaper om näraliggande tekniska områden till uppfinningen i fråga. Vart gränsen för dennes kunnande exakt går är inte helt enkel att fastställa. Det synes dock vara en person med en civilingenjörsexamen eller motsvarande med några års arbetserfarenhet inom området för patentansökningsföremålet.¹⁸⁴ Är området för uppfinningen i fråga ett utvecklat och tekniskt komplicerat anses fackmannen utgöras av ett team av sakkunniga.¹⁸⁵ Vidare är det frågan om en person som läst samtliga handböcker och läroböcker inom område för subjektet i fråga. Fackmannen tyckes vara en person med allmänna fackkunskaper som förmår att genomföra lättare justeringar eller experiment, exempelvis nya konstruktioner, men är definitivt inte att se som en uppfinnare eller vetenskapsman.¹⁸⁶

Även om fackmannakriteriet finns till i syfte att fungera som en norm för objektiv bedömning innehar bedömningen av uppfinningshöjd en karaktär av subjektiv bedömning. Då den fiktive fackmannen kommer in i bilden målas det upp en bild av en verklig sakkunnig inom området för patentansökan som ska bedöma huruvida uppfinningshöjd föreligger. Objektiva kriterier måste därför komplettera fackmannen i syfte att värna om

¹⁸³ EPO Guidelines C – IV.11.3.

¹⁸⁴ Stockholms tingsrätt mål 20.12.1985 (Nordiskt Immateriellt Rättsskydd (NIR) 1988 s 477).

¹⁸⁵ Singer Romuald, *Europäisches Patentübereinkommen: Kommentar*, Heymanns Taschenkommentare zum gewerblichen Rechtsschutz, Trotzberg 1989 (Singer (1989)), s. 279.

¹⁸⁶ Prop. 1966:40, s. 74 och Godenhielm (1994), s. 85 f. samt SOU 2008:20, s. 152.

en objektiv bedömning. Med stöd av praxis uttrycker Godenhielm att införandet av krav på ny teknisk eller oväntad teknisk effekt skulle kunna uppfylla detta syfte.¹⁸⁷ Domeij skriver att det i praxis etablerats vissa kriterier eller omständigheter som beaktas vid granskningen av uppfinningshöjd. Ett par som är värda att nämna är tidsfaktorn (som redogjorts för vid fotnot 180) och teknisk fördom. Teknisk fördom innebär att om en viss inställning, såsom att ett problem inte kan lösas, till ett område motbevisas kan uppfinningshöjd vara motiverat.¹⁸⁸

Fackmannen är framför allt viktig i samband med bedömningen av uppfinningshöjd men har, som framgått i avsnitt 5.4, även en roll i samband med granskningen av en uppfinnings nyhet. Det är nämligen fackmannen som avgör huruvida en uppfinning saknar nyhetsvärde genom att jämföra uppfinningen med redan känd teknik.¹⁸⁹ Fackmannens roll är att undersöka huruvida uppfinningen i allt är identisk med en redan sökt eller patenterad uppfinning eller i sin helhet svarar mot vad som beskrivits i litteratur eller finns på marknaden.¹⁹⁰ Till skillnad från undersökningen av uppfinningshöjd är det inte fråga om någon omfattande undersökning för nyhet. Genom nyhetsgranskningen ska likheten framgå av det mothåll som framtages endast med hjälp av fackmannens allmänna kunnande.¹⁹¹ Att undersöka artiklar i vetenskapliga tidskrifter, andra patent eller patentansökningar faller utanför nyhetsgranskningen.¹⁹²

¹⁸⁷ Godenhielm (1994), s. 87.

¹⁸⁸ Domeij (2007), s. 89 ff.

¹⁸⁹ Prop. 1966:40, s. 73 f.

¹⁹⁰ RÅ 1998 ref 55.

¹⁹¹ Levin (2007), s. 280 f.

¹⁹² Godenhielm (1994), s. 67.

6 En förbränningsmotors patenterbarhet

6.1 Inledning

Vad som faktiskt gör att en uppfinning är patenterbar och därmed erhålla ett patenträttsligt skydd kan inte med absolut säkerhet konstateras genom att endast studera doktrin och rättspraxis. En god uppfattning och ett gott underlag förvärvas definitivt genom detta förfarande men för att kunna dra en slutsats måste ett riktigt fall vara för handen. Innan en uppfinning faktiskt finns och patent för denna söks kan inget slutgiltigt svar lämnas då varje uppfinning, för vilken patent kan meddelas, är unik. Men uppsatsens syfte ska besvaras och för att kunna dra en slutsats och komma fram till ett konkret svar har därför en intervju genomförts på PRV med patentingenjör Christoffer Rydström. Detta kapitel kommer framför allt att bygga på och beröra det som diskuterats under intervjun då det i kapitel fem utförligt beskrivits om uppfinningars patenterbarhet i allmänhet.

6.2 Allmänt om förbränningsmotorer

Generellt kan en förbränningsmotor beskrivas som en produkt som omvandlar värmen, vilken uppstår genom att bränsle förbränns inuti motorn, till mekanisk energi.¹⁹³ Området är väldigt utvecklat och det har skett mycket forskning kring förbränningsmotorer. Framför allt under andra världskriget fortskred utvecklingen som hastigast och redan på 50-talet fanns det avancerade lösningar och avancerade patent.¹⁹⁴ Det finns flera olika typer av förbränningsmotorer vilka framför allt indelas i kolvmotorer, gasturbiner och reaktionsmotorer. Kolvmotorerna är de vanligaste som i sin tur indelas i flera olika motortyper.¹⁹⁵ Motortyperna kommer inte att behandlas då detta inte är magisteruppsatsens syfte men två typer ska ändå nämnas. De två motortyper som för allmänheten är mest kända är ottomotorn och dieselmotorn. I ottomotorn som drivs av bensin och är beroende av en tändanordning blandas luft och bränsle i förgasaren eller i luftinsugningsled-

¹⁹³ Alvarez Henrik, *ENERGITEKNIK Del 1 och 2*, upplaga 3, Studentlitteratur, Lund 2006 (Alvarez (2006)), s. 306.

¹⁹⁴ Se fråga 3, bilaga 1.

¹⁹⁵ Dahlvig Gunnar, *ENERGI*, upplaga 7, Liber AB, Falköping 1998 (Dahlvig (1998)), s. 148.

ningen, alternativt genom bränsleinsprutningen i cylindern. Därigenom bildas små explosioner eller gnistor genom vilka motorn antänds. Dieselmotorn är aningen annorlunda då ingen tändanordning behövs. Istället alstras värmen genom att ren luft komprimeras i motorn som därefter antänds.¹⁹⁶ Då området är väldigt utvecklat handlar många av patentansökningarna därför om små eller mindre steg i utvecklingen. Men det kan även förekomma uppfinningar som innebär ett större steg i utvecklingen. Exempelvis är utvecklingspotentialen större för dieselmotorer jämfört med bensinmotorer då den senare, till skillnad från dieselmotorer, begränsas av knackning.¹⁹⁷

6.3 Patenterbarheten enligt PRV

6.3.1 Generellt om kriterierna och reglerna enligt PRV

I samband med granskningen av nyhet, väsentlig skillnad och industriellt tillgodogörande tar PRV ingen hänsyn till hur bra uppfinningen i sig faktiskt är eller hur stort tillskott uppfinningen för med sig.¹⁹⁸ Det är ingen skillnad mellan bedömningen enligt EPC och svensk rätt då Sverige måste följa det som stadgas i EPC och PRV arbetar därför mycket utefter vad som följer av EPO-praxis.¹⁹⁹ Vidare tolkas inte kriterierna mer eller mindre strikt för de olika typerna av förbränningsmotorer vid granskningen och bedömandet för om patent ska beviljas eller inte. Det ska även nämnas att det för övrigt inte görs någon skillnad mellan olika produkter överhuvudtaget i samband med granskningen av kriterierna. Beroende på vilken typ av produkt det är frågan om är det utgångspunkten för bedömningen som blir annorlunda och för förbränningsmotorer är det motortypen som lägger grunden för bedömningen.²⁰⁰ Skulle exempelvis uppfinningen bestå i en direktinsprutare för dieselmotorer, där detta är väldigt vanligt och känt sedan

¹⁹⁶ Alvarez (2006), s. 1001.

¹⁹⁷ Fråga 3. Knackning syftar på den hastiga förbränning som börjar efter tändstiftets tändning. Efter tändningen komprimeras bränsle- luftblandningen i ottomotorn och vilket resulterar i att ett högt tryck uppstår. Om bränslet inte kan stå emot trycket förbränns gasmassan explosionsartat och det bildas då en tryckstöt/chockvåg som ger ett knackande ljud. Gasmassan självantänder och värmemängden hinner inte omvandlas i arbete. Förbränningsrummet kan ta skada när detta sker. Alvarez (2006), s. 1021.

¹⁹⁸ Fråga 2 och fråga 23.

¹⁹⁹ Fråga 17 (NJA 1990 s 84).

²⁰⁰ Fråga 2 och fråga 18.

länge, eller andra motortyper, där detta inte är lika vanligt eller överhuvudtaget inte funnits tidigare, beaktas dessa olika sakförhållanden.²⁰¹

För att patent överhuvudtaget ska kunna beviljas krävs det bland annat att uppfinningen faktiskt fungerar. Christoffer Rydström påpekade att många produkter som patent söks för faktiskt inte ens fungerar. Vidare får uppfinningen inte strida mot lag, exempelvis kan inte en bomb medges patenträttsligt skydd. Om det dock visar sig att någon uppfinnit en ny funktion med exempelvis nitroglycerin²⁰² på så vis att hjärtmedicin kan framställas med hjälp av ämnet strider detta inte mot lag.²⁰³ Detta förfarande kan därmed patenteras förutsatt att det inte är något skadligt ämne.²⁰⁴

6.3.2 Nyhetsgranskningen

Kravet på nyhet och vad som omfattas av känd teknik stämmer bra överrens med det som redogjorts för i avsnitt 5.4 varför det inte finns någon anledning till att återigen presentera detta. Granskningen av nyhet är det första som görs när en patentansökan kommer in. En förbränningsmotor består av många delar men nyhetsbedömningen görs inte utifrån en helhetssyn eller genom att titta på varje del i sig. Utgångspunkten och det som ligger i grund för granskningen är istället det som anges i patentkravet och beskrivningen av uppfinningen.²⁰⁵

Det gäller att fastställa den närmaste teknikens ståndpunkt avseende teknisk effekt, uppfinningens ändamål och användningsområde. PRV söker i en databas efter ett dokument som beskriver en likadan produkt som föremålet för patentansökan. Det är endast ett dokument som ska tas fram. Oftast det som har flest tekniska särdrag i förhållande till uppfinningen och som är mest logisk för fackmannen att välja. Det ska vidare falla inom samma teknikområde som uppfinningen eller till detta närstående eller mycket likt.²⁰⁶

²⁰¹ Fråga 15.

²⁰² Nitroglycerin är en mycket explosiv kemikalie och används vid framställningen av sprängämnen.

²⁰³ Artikel 53 EPC.

²⁰⁴ Fråga 6, Domeij (2007), s. 59.

²⁰⁵ Fråga 8, fråga 11 och fråga 6.

²⁰⁶ Fråga 8.

Bedömningen ska vara objektiv men kan bli subjektiv då ställning tas till hur fackmannen skulle tolka dokumentet.²⁰⁷

Det som beskrivs i patentkravet ska framgå av ett mothåll, i det valda dokument, för att nyhetskravet inte ska vara uppfyllt.²⁰⁸ Christoffer Rydström säger att nyhetskravet inte handlar om något tolkningsförfarande. Det ska gå att direkt utläsa huruvida nyhetskravet är uppfyllt genom att titta på och jämföra det framtagna dokumentet och beskrivningen i patentkravet. Om det i patentkravet exempelvis anges att uppfinningen är en motor som ska användas i ett fordon och det i ritningarna visar sig att det är en bil, är mothållet då en motorcykel med *identisk* motor anses uppfinningen inte uppfylla nyhetskravet. Hade det angivits i patentkravet och beskrivits att motorn skulle användas i bilar skulle nyhetskravet vara uppfyllt och då skulle det bli en fråga om uppfinningshöjd istället.²⁰⁹ Det behöver således inte vara en pionjär uppfinning utan en ny användning av tidigare känd produkt kan anses utgöra nyhet.

6.3.3 Bedömningsprocessen

En viktig punkt för att uppfinningen ska anses vara en uppfinning, för vilken patent kan meddelas, är att innovationen är såpass tillräckligt beskriven att en fackman ska kunna utöva uppfinningen.²¹⁰ Problemlösningsmetoden, som fungerar som en standardmall, är den som ligger i grunden för undersökningen då det är väldigt lätt att underskatta uppfinningen i efterhand.²¹¹ Vidare har fackmannen en mycket viktig roll vid bedömningen. Denne kan genomföra lättare justeringar men är ingen uppfinnare eller forskare och besitter inga kunskaper som karaktäriserar sådana personer. Fackmannen har en liten kombinationsförmåga men överlag är detta en person som följer instruktioner.²¹² När det rör förbränningsmotorer utgörs fackmannen dock av ett team och inte en ensam per-

²⁰⁷ Fråga 12.

²⁰⁸ Fråga 8 och fråga 11.

²⁰⁹ Fråga 7 och fråga 11.

²¹⁰ Fråga 15 och fråga 32.

²¹¹ Fråga 15 och fråga 16.

²¹² Fråga 29 och fråga 30.

son då de som jobbar med och utvecklar tekniken på området oftast utgörs av ett team.²¹³

I PL stadgas att en uppfinning ska utgöra en väsentlig skillnad. Christoffer Rydström säger dock att det oftast handlar om små framsteg när en patentansökan kommer in. Framstegets storlek är dock inte den avgörande faktorn för huruvida uppfinningshöjd föreligger. Det som egentligen är avgörande är huruvida fackmannen skulle komma fram till den lösning som är beskriven i patentkravet med ledning av den tekniska ståndpunkten.²¹⁴ Det som anges i patentkravet, uppfinningens ändamål eller funktion och beskrivningen av uppfinningen är således utgångspunkten och det som ligger i grund för hela bedömningen. PRV beaktar endast det som är beskrivet i patentkravet då patentskyddet i annat fall hade blivit allt för omfattande och förmodligen hämmat utvecklingen.²¹⁵

Exempelvis då uppfinningen rör funktionen med en trekantig kolv i förbränningsmotorer och denna typ av kolv redan finns i exempelvis kylskåp jämförs uppfinningen endast med andra förbränningsmotorer. Skulle den som uppfunnit kolvens funktion hos kylskåp erhålla ett skydd vilket innebär att denna typ av kolv inte kan användas i samband med något annat överhuvudtaget stannar utvecklingen.²¹⁶ Anges det dock inte i beskrivningen av patentkravet att kolven ska sitta i en förbränningsmotor skulle uppfinningen kunna jämföras med kylskåpet och bristande nyhet kan därmed hävdas. Det är därför väldigt viktigt för sökanden att upprätta ett ordentligt och tydligt beskrivet patentkrav.²¹⁷

PRV:s bedömning för uppfinningshöjd sker sammanfattningsvis enligt följande. Hela bedömningsprocessen har sin utgångspunkt i att beskriva det problem som sökanden avsett att lösa. Sedan ska den närmaste tekniska ståndpunkten fastställas avseende teknisk effekt, uppfinningens ändamål och användningsområde. Det dokument (närmaste tekniska ståndpunkten) som tas fram är oftast det som har flest tekniska särdrag i förhål-

²¹³ Fråga 27.

²¹⁴ Fråga 15, fråga 29 och fråga 32.

²¹⁵ Fråga 19 och fråga 22.

²¹⁶ Fråga 22.

²¹⁷ Jfr fotnot 211.

lande till uppfinningen, d.v.s. samma teknikområde som uppfinningen eller ett mycket likt. Detta skulle vara det som är det mest logiska för fackmannen att välja som underlag för sin undersökning. Oftast handlar det om ett dokument men det kan bli aktuellt att söka i fler dokument, framför allt då uppfinningen är en kombinationsuppfinning.

Vidare gäller det att fastställa skillnader mellan uppfinningen och den tekniska ståndpunkten. Alla skillnader som bidrar till den tekniska effekten ska beaktas vid formulering av det objektiva problemet. Då det objektiva problemet formuleras ska inga lösningar medtagas. På så vis kan det fastställas vilka effekter som uppnås med skillnaderna. Den avsedda tekniska effekten ska kunna härledas ur ansökan, aningen direkt eller via fackmannens allmänna kunskaper. Formuleringen ska dock inte vara allt för generell utformad utan såpass specifik att den tekniska effekten framgår.

Den fråga som ska besvaras här är huruvida fackmannen skulle inse problemet och därmed försöka lösa uppgiften. Är det frågan om en kombinationsuppfinning ska ställning tas till huruvida varför fackmannen skulle genomföra denna kombination. För att slutligen fastställa om uppfinningen är närliggande för en fackman tas ställning till om fackmannen skulle göra ändringarna i den närmaste tekniska ståndpunkten för lösa det objektiva problemet på det sätt som angivits i patentkravet. Skulle fackmannen inte göra detta föreligger uppfinningshöjd, i annat föreligger uppfinningshöjd inte.

Det är väldigt viktigt att ta hänsyn till om fackmannen *skulle* göra allt detta och inte om fackmannen *kunde* genomföra detta. Detta är viktigt eftersom det, som tidigare nämnts, är enkelt att underskatta uppfinningen i efterhand. Om det redan finns ett fungerande och accepterat system skulle fackmannen förmodligen aldrig göra sig den mödan att pröva sig fram till något nytt.²¹⁸ Christoffer Rydström nämner att om det objektiva problemet formuleras på så vis att fackmannen står inför ett val och inte ett förfarande eller tillvägagångssätt hade fackmannen enkelt kunnat välja varför uppfinningshöjd inte föreligger i dessa fall.

Bedömningen för huruvida uppfinningshöjd föreligger sker således i sju steg.²¹⁹

1. Beskriva det problem som uppfinningen ska lösa.

²¹⁸ Fråga 31, Jfr NJA 1972 s. 462.

²¹⁹ Fråga 16, *problemlösningsmetoden*.

2. Fastställa närmaste teknikens ståndpunkt (TS).
3. Fastställa skillnader mellan uppfinningen och TS. Alla skillnader som bidrar till den tekniska effekten ska beaktas vid formulering av det objektiva problemet.
4. Vilka effekter som uppnås med skillnaderna. Den tekniska effekten ska kunna härledas ur ansökningen, antingen direkt eller via fackmannens allmänna kunskaper (vilket även inkluderar TS).
5. Formulera det problem som uppfinningen är avsedd att lösa. Huruvida fackmannen skulle inse detta och själv lösa problemet och uppgiften är en fråga som måste besvaras här.
6. Undersöka huruvida lösningen på det objektiva problemet finns att hitta i ett annat dokument. Här gäller det att ta ställning till varför fackmannen skulle kombinera dessa för att komma fram till lösningen.
7. Slutligen ska det undersökas hur fackmannen skulle gå till väga med utgångspunkt i TS för att lösa problemet, d.v.s. skulle fackmannen göra ändringar i närmaste teknikens ståndpunkt för att lösa problemet på det sätt som angivits i patentkravet?

6.4 Tre gällande patent

6.4.1 Patent SE 9401651 – 6 – Avgasbroms

I syfte att mer klargöra för en förbränningsmotors patenterbarhet ska ett patent som är i kraft studeras lite närmare. Patent SE 9401651 – 6²²⁰ är ett patent som innehas av Scania CV AB och avser funktionen med avgasbroms. En invändning mot detta patent gjordes av Volvo AB som anförde att uppfinningen inte uppfyllde kraven på uppfinningshöjd. Denna motortyp, som är en dieselmotor, är utrustad med två turboaggregat, ett övre och ett nedre. Uppfinningen som Scania CV AB tagit fram var ett mer effektivt system för motorbromsning vilken fungerar som så att bromsmomentet förstärks då avgasbromsen placeras efter de båda turboaggregaten. Enligt tidigare känd teknik befann sig avgasbromsen mellan dessa två maskinerier varför kravet på nyhet var uppfyllt.

²²⁰ Patentet har benämningen *Förbränningsmotor av turbocompounder med avgasbroms*.

Volvo AB framhöll att fackmannen har att välja mellan de två placeringarna varför uppfinningen inte uppfyller kravet uppfinningshöjd. PRV och PBR, vilka ansåg att det inte handlade om en valfråga, ansåg dock att uppfinningen visst uppfyllde kraven på uppfinningshöjd. Anledningen till detta var att fackmannen endast har kunskap om den första placeringen och allt kring detta varför denne inte känner till effekten eller funktionen av att placera avgasbromsen efter de båda turbosystemen. Fackmannen känner således till allt som rör avgasbromsens funktion mellan de båda turboaggregaten och har bara den lösningen.

Eftersom det tidigare systemet var ett väl fungerande och därtill att det inte fanns något i teknikens ståndpunkt som föranledde fackmannen till att pröva den nya placeringen förelåg uppfinningshöjd. Det ska även tilläggas att en oväntad effekt uppstod till följd av den nya placeringen på så vis att vid avgasbromsningen stängs en ventil i denna apparatur vilket gör att avgaserna gör ett motstånd som bidrar till en starkare bromsning. Skulle detta ske mellan turboaggregaten skulle de avgaser som passerar ventilen ge extra kraft till den nedre turbon vilket skulle motverka inbromsningen.²²¹ Fackmannen känner bara till en lösning vilken fungerar bra och det finns inget i teknikens ståndpunkt som föranleder denne till att pröva detta nya förfarande. Insikten om att effektivisera systemet enligt denna nya placering saknades varför en oväntad teknisk effekt uppstod.

6.4.2 Patent SE 0801123 – 1 Kylarsystem

Ett fall där uppfinningshöjd inte ansågs föreligga hänförde sig till ett kylsystem för motorfordon vilket Scania CV AB uppfunnit.²²² Systemet innehar två utloppsöppningar, en första och en andra som är belägen radiellt utanför den första, vilka leder luft från en centrifugfläkt till kylare och motorrum. Då bland annat dammpartiklar och löv kommer in i dessa går den förorenade luften längs den yttre öppningen in till motorrummet medan den renare går längs den inre till kylaren. Anledningen härtill är att kylaren är känsligare än motorrummet för föroreningar och därför kan ta skada. Ett liknande kylsystem är patent US 1986/4,589,379 vilket är beviljat år 1986 i USA. Enligt detta system fördes luften från centrifugfläkten genom två öppningar till kylare och motorrum. Systemen är

²²¹ Avgaserna är vad som driver en turbo till att ge en motor extra kraft.

²²² SE 0801123 – 1, Kylsystem för ett motorfordon.

väldigt lika med skillnaden att det inte finns någon ledning till motorrummet utan luften går direkt in till detsamma. Kravet på nyhet är därmed uppfyllt varför det blir en fråga om uppfinningshöjd. Skillnaden är således tillvägagångssättet för att leda luft från centrifugfläkten till motorrummet. Denna skillnad utgör även den tekniska effekten, d.v.s. att leda luft från centrifugfläkten till motorrummet. Det objektiva problemet här blir då valet av metoden för att leda luften till motorrummet. Fackmannen kan enkelt utifrån teknikens ståndpunkt välja metod för att leda luften då densamme känner till olika förfaranden för detta. Därmed ansågs uppfinningen inte uppfylla kraven för uppfinningshöjd.

6.4.3 Patent SE 0602710 – 6 – Oljepump

Patent US 2002/0053489 A1 (US 6644439 B2) rör en uppfinning där en växellåda i en förbränningsmotor har två kugghjul, en huvudaxel och en sidoaxel (nedre), och en oljebehållare vid sidan. I en växellåda finns det en oljesump i syfte att smörja och kyla kugghjulen under drift. Det nedre kugghjulets periferidel är neddoppad i oljan för att föra med oljan när kugghjulen roterar och därmed smörja och kyla de båda kugghjulen. Under denna process skvätter oljan runt i tanken vilket orsakar viss mängd oljeförlust. När motorn går på högsta växeln behövs inte lika mycket smörjning. Av denna anledning är växellådan utrustad med en oljebehållare vilken finns till i syfte att minska oljeförlusten. När motorn verkar på högsta växeln pumpas oljan in från oljesumpen till behållaren med hjälp av en oljepump. I samband med detta stängs en ventil i oljebehållaren som sedan öppnas när motorn återigen verkar på lägre växel. Vidare skvätter det nedre kugghjulet ständigt över olja till behållaren. När oljan samlas i behållaren minskas dessutom rotationsmotståndet i växellådan.

Scania CV AB hade tagit fram en uppfinning vilken i enligt Scania var en effektivitetsförbättring av tidigare uppfinning.²²³ Produkten var egentligen densamma som US 2002/0053489 A1 med den skillnaden att uppfångandet av oljan gjorts mer effektivt på så vis att ingen oljepump behövdes för att överföra oljan till behållaren. Det nedre kugghjulet med en periferi del neddoppad i oljesumpen förde över oljan till behållaren självständigt. Genom den modifiering Scania CV AB genomfört skulle vidare det nedre

²²³ SE 0602710 – 6, Förfarande för att minska rotationsmotståndet hos kugghjul i en växellåda till motorfordon, jämte växellåda för genomförande av förfarandet.

kugghjulet gå huvudsakligen beröringsfritt med oljan i växellådan vid drift på hösta växeln. Skillnaden mellan denna och närmaste tekniska ståndpunkten var att lådan töms på olja vid körning på högsta växeln så att det nedre kugghjulet går huvudsakligen beröringsfritt i syfte att minska rotationsmotståndet i växellådan. Den tekniska effekten var således att uppnå mindre oljeförlust i växellådan. PRV stadgade att det objektiva problemet var en fråga om huruvida fackmannen skulle göra en ändring i närmaste teknikens ståndpunkt enligt det förfarande som är beskrivet i patentkravet för att sänka oljeförlusten.

Närmaste teknikens ståndpunkt anses vara växellådor med stänksmörjning vilka fungerar utan oljepump.²²⁴ Eftersom fackmannen känner till växellådor utan oljepumpar som enkelt fungerar med stänksmörjning skulle denne modifiera teknikens ståndpunkt och reglera oljenivån i enlighet Scania CV AB:s beskrivning. Skulle dessa växellådor utan oljepump inte finnas skulle fackmannen aldrig tänkas genomföra en så pass omfattande förändring som att utveckla ett system utan oljepump. Kravet på uppfinningshöjd ansågs därför inte vara uppfyllt för denna uppfinning.

6.4.4 Jämförelse av patenten

Skillnaden mellan patenten för avgasbroms och oljesump är att inget föranledde fackmannen att genomföra en så omfattande omplacering av avgasbromsen då det aktuella systemet var väl fungerande. Men framför allt då fackmannen endast kände till den första placeringen vilket är viktigt att uppmärksammas. I det senare fallet kände fackmannen till ett system med oljepump och ett utan varför han det endast handlade om en enklare justering för fackmannen på så vis att denne bara behövde kombinera tidigare teknisk ståndpunkt. Fackmannen kände således till en växellåda med ett smörjningssystem utan oljepump vilket var viktigt då fackmannen ställdes inför det objektiva problemet. Denne har då anledning att genomföra modifieringen och *skulle* göra det eftersom fackmannen är ute efter att sänka oljeförlusten och rotationsmotståndet i växellådan. En viktig skillnad mellan fallen är även att i det första uppkom en oväntad teknisk effekt medan inget sådan kunnat påvisas i det senare. Men det var framfört det faktum att

²²⁴ Patent EP 0295697.

fackmannen inte kände till något system där en avgasbroms var placerad efter de båda turboaggregaten varför funktionen med detta var okänt.

Fackmannen förstår funktionen med och känner till allt inom teknikens ståndpunkt i förhållande till den aktuella uppfinningen. Skillnaden mellan patent dessa två uppfinningar och kylarsystemet är att fackmannen med kylarsystemet har anledning att testa ett annat förfarande då exempelvis centrifugfläkten är placerad en bit ifrån, i detta fall, motorrummet genom att på något vis leda luften till detsamma. Det är viktigt att lägga märke till vad som är det objektiva problemet. I de två första handlade det om att ta fram ett mer effektivt system (objektiva problemet), medan det senare var det en valfråga. Kylarsystemet var ingen fråga om att exempelvis förlänga livslängden eller öka kvalitén utan endast ett val av konstruktion eller förfarande. När fackmannen står inför ett val anses uppfinningen vara näraliggande för densamme. Den tekniskt sakkunnige besitter självklart tillräckliga kunskaper för detta och skulle jämföra olika förfaranden för att slutligen välja det bäst lämpade systemet. Ett kort och väldigt enkelt exempel är om uppfinningen rör en ny färg på tändkablar. Valet står mellan röda och blåa, röda är kända sedan tidigare medan blåa inte finns. Skulle det objektiva problemet handla om att välja färg och inte beröra funktionen eller en viss effekt av att använda blå kablar *skulle* en fackman med självklarhet välja färg.

7 Analys

7.1 Uppfinning

Som nämnts i avsnitt 5.3.1 framgår det inte av lagtexten vad som avses med en uppfinning för vilken patent kan meddelas då ingen definition av begreppet är stadgat. Vid en första anblick kan detta tyckas vara tämligen märkligt med tanke på patenträttens självklara betydelse för den tekniska utvecklingen. Det som dock måste beaktas här är huruvida ett behov av en definition finns.²²⁵ Det är framför allt två frågor som måste undersökas: 1) huruvida tveksamhet eller oklarhet råder kring gränsdragningen av det patenterbara området och 2) vilken effekt en definition egentligen skulle medföra.

Både PL och EPC anger att patent kan meddelas för en uppfinning som kan tillgodogöras industriellt. 1 § PL och artikel 52 EPC stadgar en del undantag från vad som avses med uppfinning varför det kan fastställas att själva uttrycket *uppfinning* uppställer ett krav på teknisk karaktär. Det är viktigt att skilja på *upptäckter* och *uppfinningar* eftersom upptäckter inte kan patenteras. Skulle patent beviljas för sådana företeelser eller utforskade områden skulle den tekniska utvecklingen troligtvis hämmas. Allt kommer att kretsa kring upptäckandet och inte, såsom det ska vara, vidareutveckling. Beviljas patent för endast en upptäckt försvinner incitamentet för utveckling, skapande och därmed uppfinnande verksamhet.²²⁶

Lägg märke till uttrycket *enbart* i 1 § PL vilket innebär att en helhetsbedömning görs för att avgöra huruvida innovationen innehar teknisk karaktär. Här bör PBR målet 02-157 och EPO målet T 928/03 beaktas där det bland annat fastställdes att en uppfinning besitter teknisk karaktär då *tekniska överväganden* måste företas.²²⁷ Att en uppfinning vidare måste vara industriellt tillgodogörande, vars omfattning ska tolkas i vid bemärkelse, ställer krav på teknisk effekt och reproducerbarhet. Härmed kan det konstateras att en patenterbar uppfinning är en nyskapelse vilken är praktiskt användbar i industriell verksamhet. Vidare ska genomgående åsyftat resultat uppnås vid dess brukande. Teknisk effekt tyder även på en utveckling av tekniken på ett innan uppfinningens tillkomst

²²⁵ Se avsnitt 5.3.1.

²²⁶ Se avsnitt 5.3.2 (jfr även avsnitt 5.2).

²²⁷ Se avsnitt 5.3.2.

oförutsebart sätt. Kriteriet ställer ett krav på att uppfinningen är en praktisk realitet och innebär att ett specifikt tekniskt problem ska kunna lösas med uppfinningen.²²⁸

Dessa kriterier synes vara underförstådda på rättsområdet varför det inte finns något syfte med att förtydliga dessa med ett lagstadgande. Vidare stadgas en mängd undantag från det patenterbara området vilka tydligt avgränsar uppfinningsfärens omfattning. Levin säger att det inte råder någon tveksamhet kring gränsdragningen för patenterbarhet, vilket jag är beredd att medgiva. Varken praxis eller doktrin tyder på att tveksamhet råder kring gränsdragningen för vad som avses med en uppfinning. Allmänt uttryckt brukar det sägas att ett vinnande koncept inte bör ändras.

En lagstadgad definition av begreppet skulle förmodligen endast skapa oreda då varje uppfinning är unik. Tekniken framskrider i en väldig hastighet och patenträtten är ett omfattande område varför lagen till följd av en definition möjligen skulle bli ett föremål för ständiga omarbetningar. Vidare skulle en definition svårligen kunna förtydliga uppfinningsbegreppet för exempelvis områdena för både bioteknik och maskinteknik. Bedömningen för dessa områden blir annorlunda då olika omständigheter måste övervägas. Rättspraxis och förarbeten anger dock att en teknisk effekt är en förutsättning för att en produkt ska anses vara en uppfinning för vilken patent kan meddelas. Detta krav innebär att innovationen ska kunna brukas med genomgående åsyftat resultat. Skaparen ska såldes inneha full förståelse kring sin uppfinning. Av dessa anledningar förhåller jag mig till lagstiftningens nuvarande lydelse men med en reservation om att kravet på teknisk effekt skulle kunna skrivas in till följd av kriteriets betydelse för patentering.

7.2 Nyhet

Kravet på nyhet är ett relativt intressant kriterium. PL och EPC ger ingen vägledning för hur bedömningen av nyhet ska göras. Det som stadgas är att en uppfinning ska vara ny i förhållande till det tidigare kända. Det kan sägas att kravet på nyhet även utgör en del av uppfinningsbegreppet. En uppfinning är sannerligen något som tidigare inte funnits. Kravet är strikt och vid en första anblick kan det tolkas som att det är frågan om något som aldrig funnits i människans värld tidigare. Men riktigt så är det inte utan det som

²²⁸ Se avsnitt 5.3.2 och 5.3.3 (jfr även avsnitt 5.4).

avses är att den uppfinning som framtages ska till sin helhet och användning inte ha funnits tidigare. Problemet ligger egentligen i vad som redan anses vara känt och som kan tyckas motivera en tillräcklig skillnad därifrån. Det är sällan en banbrytande skapelse presenteras. Innovationen får rent formellt inte vara identisk med det tidigare kända.²²⁹ Det är således uppfinningen i sig eller dess funktion som tidigare inte får vara känd. Kravet existerar av en viktig anledning som ska redogöras för nedan.

Kravet på nyhet skulle egentligen kunna anses vara ett tämligen klart krav, antingen är det nyhet eller inte. Det kan vidare argumenteras för huruvida kravet på nyhet egentligen behövs eftersom patent aldrig meddelas om inte kravet på uppfinningshöjd är uppfyllt. Lagen har utvecklats på så vis att dessa kriterier separerats från ett krav till två oberoende krav.²³⁰ Att detta skulle falla tillbaka till ett krav är inte troligt och inte heller ett vettigt alternativ till följd av patenträttens omfattning. När fackmannen genomför bedömningen för uppfinningshöjd tillåts denne att kombinera olika dokument.²³¹ Ett krav skulle innebära att detta skulle vara möjligt även vid nyhetsgranskningen. Då kan frågan om vad som skulle anses vara nyhet ställas eftersom människan egentligen redan har uppfunnit allt mellan himmel och jord. Skulle fackmannen tillåtas kombinera olika dokument vid nyhetsgranskningen tyckes den tekniska utvecklingen hämmas.

Kravet på nyhet är viktigt och måste vara ett självständigt sådant. Nyhetskravet uppfyller ett syfte även om det faktiskt kan sägas att antingen är det nyhet eller inte. Det gäller dock att förstå vad detta krav innebär, vad som avses med ny i förhållande till det tidigare kända. Huvudsyftet med nyhetskravet är att en tidigare känd uppfinning inte ska kunna patenteras igen. Detta ledsagar den tekniska utvecklingen framåt och anses uppfinningen därmed vara ny *förtjänar* innovationen en kvalitativ bedömning, d.v.s. en granskning av uppfinningshöjd. Exempelvis sker det att nya tillämpningar eller att en ny funktion uppfinns med en redan existerande innovation. Det är framför allt vid dessa situationer som kravet på nyhet är viktigt. Detta nya förfarande eller tillämpning kan patenteras men inte uppfinningen till följd av kriteriet, det som en gång beviljats med ensamrätt kan inte patenteras igen.²³² Kravet är även viktigt i syfte att upprätthålla en ob-

²²⁹ Se avsnitt 6.3.2 och 6.4.

²³⁰ Se avsnitt 4.2.

²³¹ Se avsnitt 6.3.3.

²³² Se avsnitt 5.6.1 och jfr mål T 6579-03 och T 9298-03 (2004-06-23) från Stockholms tingsrätt.

objektiv bedömning för varje skapelse då ingen hänsyn får tas till uppfinningens standard. Om inte annat fram till dess att fackmannen ska granska innovationen.

7.3 Uppfinningshöjd

Kravet på uppfinningshöjd är ett centralt och väldigt viktigt kriterium inom patenträtten som kan diskuteras intensivt. Tanken är patent ska beviljas endast för det som är unikt varför lagtexten innehåller lydelse *ny i förhållande till det tidigare kända och väsentligen skiljer sig*. Vad som ska anses utgöra uppfinningshöjd och vad som inte uppfyller kraven härför kan diskuteras länge. Frågan är egentligen om finns något konkret svar för vad som är uppfinningshöjd. Eftersom varje fall är originellt är det svårt att stadga generellt tillämpliga kriterier, framför allt för kravets praktiska tillämpning. Olika omständigheter måste beaktas för varje patentansökan. Förvisso ska ingen skillnad göras mellan olika uppfinningar då bedömningen ska vara objektiv.²³³ Men fackmannakriteriet innebär ändå att olika uppfinningar granskas olika. Beroende på teknikområde, forskningens ståndpunkt och utvecklingen av området varierar fackmannens kunskaper. Den tekniskt sakkunnige har mer kunskap inom ett utvecklat område i förhållande till ett mindre utvecklat område vilket inte är någon konstighet. Fackmannen känner till allt inom teknikens ståndpunkt som självklart innefattar ett mer omfattande register inom ett utvecklat område. Det ska uppmärksammas att *teknikens ståndpunkt i praktiken* utgörs av utfärdade patent.²³⁴ Men det finns ändå en del företeelser som kan tyda på uppfinningshöjd, exempelvis har både domstolar och PRV framför att en oväntad eller oförutsebar teknisk effekt indikerar uppfinningshöjd.²³⁵ Vidare kan uppfinningshöjd vara motiverat då uppfinningen rör en viss produkt där tidigare teknik använts under en längre tid utan något framsteg gjorts.²³⁶ Innan jag går vidare för att komma till ett svar ska vi titta lite närmare på vad kriteriet egentligen innebär.

²³³ Se avsnitt 5.6.1 och 6.3.1.

²³⁴ Se avsnitt 6.3.3.

²³⁵ Se avsnitt 6.4.1 och 6.4.4.

²³⁶ Se avsnitt 5.6.1, NJA 1972 s. 462.

Det är ingen tvekan om att kriteriet förstärker kravet på en praktiskt reell uppfinning. Kriteriets betydelse för den tekniska utvecklingen är avgörande. Allt kan inte beviljas med patent och nyhetskravet är i direkt behov av uppfinningshöjd för att inte hämma den tekniska utvecklingen. Eftersom allt som inte är identiskt med tidigare känd teknik uppfyller nyhetskravet skulle patenträtten spåra ur utan ett krav på uppfinningshöjd. Uppfinningshöjd är således ett kvalitetskrav eller en fråga om teknisk svårighetsgrad som Domeij uttrycker det.²³⁷ Tittar man på 2 § PL skulle lydelsen *väsentligen skiljer sig* kunna tolkas på så vis att det ställs höga krav eller att stora framsteg krävs för att uppfinningshöjd ska anses föreligga. I artikel 56 EPC kommer detta krav till uttryck enligt *not obvious to a person skilled in the art*, d.v.s. inte uppenbar för en fackman eller inte näraliggande för en fackman. Detta kan tolkas antingen såsom att även EPC ställer höga krav eller att det egentligen inte handlar om framstegets omfattning utan att det även räcker med ett mindre framsteg såtillvida att fackmannen inte kunnat förutse detta. Enligt min mening handlar kriteriet egentligen inte om något krav på ett större framsteg utan handlar mer om vilken teknisk kunskap som kommer med uppfinningen.²³⁸

Tittar vi på NJA 1972 s. 462, *infusionsapparat*, var det inte frågan om något stort steg i förhållande till tidigare känd teknik men framsteget uppfyllde ändå kraven på uppfinningshöjd.²³⁹ Domstolen beaktade den tid som förflutit mellan tidpunkten då tidigare teknik framtogs och denna nya apparatur uppfunnits. Vidare uppmärksammades framför allt den *oväntade* tekniska effekt som uppkom med uppfinningen. Tittar man vidare på patent SE 9401651 – 6 handlade detta heller inte om något större tekniskt framsteg. Skillnaden mellan denna och tidigare känd teknik var en ny placering av avgasbromsen vilket resulterade i en *oväntad* teknisk effekt.²⁴⁰ Därför anser jag att *väsentligen skiljer sig* bör tolkas på så vis att oavsett hur stort framsteg uppfinningen medför innebär kravet att tekniken ska framskrida på ett innan uppfinningens tillkomst oförutsebart sätt. Med detta innebär det att *lösningen* av det tekniska problemet ska vara av sådan karak-

²³⁷ Se avsnitt 5.2 och 5.6.

²³⁸ Se avsnitt 5.6.1.

²³⁹ Se avsnitt 5.6.1, NJA 1972 s. 462.

²⁴⁰ Se avsnitt 6.4.1.

tär att en fackman inte *skulle* använt sig av eller *skulle* kommit fram till den för att lösa problemet.²⁴¹

Avsikten med hela bedömningsprocessen är att den ska vara en objektiv sådan. Lagstiftaren har försökt eftersträva detta och Levin nämner att det är en objektiv bedömning.²⁴² Även om detta är avsikten och det som eftersträvas får bedömningen en subjektiv karaktär i slutändan. Detta har uppmärksamats i doktrinen och Bernitz är en av de som säger att fackmannakriteriet öppnar för en subjektiv bedömning.²⁴³ Då PRV och EPO slutligen ska bedöma om uppfinningshöjd föreligger skapas det en tekniskt sakkunnig person på området. Fackmannen må vara en fiktiv person och en rättslig standard men blir en *verklig* person som har det slutliga ordet. Denna person anses ha vissa kunskaper och det är utifrån dessa uppfinningen granskas varför man inte kommer ifrån en subjektiv bedömning.²⁴⁴ Det är ingen tvekan om att bedömningen ska vara en objektiv sådan men med fackmannakriteriet blir det sannerligen till slut en subjektiv bedömning. Frågan är dock om det går att göra det på något annat vis. I dagsläget verkar det inte finnas något riktigt alternativ. Att ersätta fackmannen med lagstadgade kriterier eller riktlinjer är inte något som rekommenderas då densamme värnar om syftet för uppfinningshöjd.

Eftersom fackmannen känner till teknikens ståndpunkt innehar densamme ett större kunnande inom mer utvecklade områden. Högre krav kan då indirekt ställas för uppfinningshöjd inom dessa områden. Kraven på uppfinningshöjd och nyhet finns till i syfte att föra den tekniska utvecklingen framåt. Utan dessa kriterier stannar utvecklingen och ställs det vidare för låga krav på uppfinningshöjd blir effekten densamma. Allt för många uppfinningar kommer då att patenteras och därav blockeras möjligheterna till vidareutveckling. Här uppfyller fackmannen det syfte som är en grundsten inom patenträtten, nämligen att föra den tekniska utvecklingen framåt. Då denne innehar mer kunskap inom ett utforskat område blir kraven automatiskt högre och patent beviljas då inte för *mindre* steg. Omvänt har fackmannen således lägre kunskap inom nyutforskade områ-

²⁴¹ Se avsnitt 6.4.

²⁴² Se avsnitt 5.6.2.

²⁴³ Se avsnitt 5.6.2.

²⁴⁴ Se avsnitt 5.6.2.

den eller inom områden där forskningen inte framskridit i större omfattning. Kraven för uppfinningshöjd blir då lägre.²⁴⁵

Det är dock enkelt att i efterhand underskatta en uppfinning även om den är genial. Problemlösningsmetoden fungerar därför som en bra komplettering till fackmannen vid bedömningen av uppfinningshöjd. Detta förstärker den objektiva bedömningen på så vis att ingen hänsyn tas till hur *bra* uppfinningar är utan förhållandet mellan teknikens ståndpunkt och uppfinningen granskas.²⁴⁶ Frågan är då om fackmannen bör kompletteras med vissa objektiva kriterier. Att olika objektiva krav kan utformas för olika teknikområden bör vara en möjlighet. Exempelvis har området för bioteknik vissa specifika omständigheter som måste beaktas. För förbränningsmotorer som är ett utvecklat område bör det kunna ställas vissa mer specifika krav för uppfinningshöjd. Även om en bedömning görs från fall till fall och det är svårt att förutse vad som ska vara uppfinningshöjd innan en innovation är för handen, finns det en uppfattning om i vilken riktning utvecklingen på området sker. Framför allt är det utvecklingspotentialen som kan uppskattas.²⁴⁷

Uppfinningshöjd kan anses vara ett svårbedömt kriterium då det är väldigt svårt att förutse vad som utgör uppfinningshöjd. Dessutom är kravet väldigt beroende av vad som anges i beskrivningen av uppfinningen i patentkravet. Men kriteriet är kanske egentligen inte såpass komplicerat då det slutligen är en fråga om vad fackmannen *skulle* gjort då det objektiva problemet ställs inför denne.²⁴⁸ Det är något mänskligt att ibland överarbeta vissa saker. Det går inte att uppställa regler som är tillämpliga för alla omständigheter inom ett område som ständigt utvecklas och är tämligen oförutsebart.²⁴⁹ Av denna anledning anser jag att det är viktigt att istället beakta syftet med patenträtten och varför regler om industriellt rättsskydd finns. När en uppfinning är för handen bör om tekniken framskridit, vilken teknisk kunskap och vilka effekter som erhållits beaktas.²⁵⁰ Den fiktive fackmannen är förmodligen det mest rättvisa medlet och inslagen av en subjektiv

²⁴⁵ Se avsnitt 5.6.

²⁴⁶ Se avsnitt 5.6.1 och 6.3.1.

²⁴⁷ Se avsnitt 5.6.2 och 6.3.1.

²⁴⁸ Se avsnitt 6.3.3 och 6.4.4.

²⁴⁹ Se avsnitt 1.1.

²⁵⁰ Se kapitel 5.

bedömning går förmodligen inte att frångå. Man kan säga att fackmannen är objektiv i sin subjektivitet.

Med detta sagt kan det konstateras att det som egentligen avses med *väsentligen skiljer sig* är att en uppfinning inte får vara *näraliggande för en fackman*. Det innebär således att innovationen inte får vara självklar eller förutsebar för den tekniskt sakkunnige. Begreppen *självklar* och *förutsebar* samt *ny teknisk effekt* är viktiga att beakta då näraliggande förvisso kan vara allt som inte är nytt. Man bör även uppmärksamma huruvida tekniken *framskridit* och vilken teknisk *kunskap* uppfinningen fört med sig. Fackmannen är den som känner till allt inom teknikens ståndpunkt, d.v.s. det som är känt dagen innan patentansökningen lämnades in. Uttrycket *näraliggande* står i relation till fackmannens kunskaper. Därför måste *näraliggande* tolkas i enlighet med att uppfinningen inte får vara näraliggande teknikens ståndpunkt för en fackman. Att ändra lydelsen i lagtexten skulle uppfylla kriteriet uppfinningshöjds syfte bättre. Dessutom överensstämmer denna lydelse bättre med det som stadgas i EPC. Validiteten av tidigare meddelade patent, d.v.s. de patent som är i kraft, skulle inte påverkas av denna ändring. Det är utefter denna innebörd som PRV och EPO har granskat kravet på uppfinningshöjd.²⁵¹ Skulle det till trots råda delade meningar om detta kan det i någon föreskrift stadgas att för patent som meddelades innan ändringen gäller tidigare lydelse. Vidare skulle även beaktande av tidsaspekter och inställning till teknikområdet innefattas. Om lång tid förflutit mellan ett problems tillkomst och lösningen till detta eller en vidareutveckling kan det inte anses att uppfinningen är näraliggande för en fackman. Densamma skulle gälla om inställningen till ett visst område är en sådan att det inte går att förbättra eller lösa ett problem men motsatsen bevisas. Uppfinningar som i efterhand underskattas skulle till följd därav medges en korrekt bedömning. Lydelsen i lagtexten bör således ändras till det som uppfinningshöjd egentligen innebär, nämligen att det som inte är näraliggande för en fackman på området i förhållande till teknikens ståndpunkt utgör uppfinningshöjd. En ändring skulle uppfylla kravets syfte bättre och mindre tveksamhet skulle råda kring kriteriet uppfinningshöjd.

²⁵¹ Se avsnitt 6.3.

8 Slutsats

Syftet med denna magisteruppsats är att studera vad som faktiskt gör att vissa delar i en förbränningsmotor kan patenteras och uppfyller kraven nyhet och uppfinningshöjd enligt svensk rätt.

En förbränningsmotor måste vara industriellt tillgodogörande. Uppfinningen ska ha teknisk effekt, teknisk karaktär och vara reproducerbar. Det måste vara en praktiskt reell produkt som kan användas i industriell verksamhet. Innovationen måste lösa det problem den är skapad för att lösa, d.v.s. frambringa genomgående åsyftat resultat vid dess nyttjande. En förbränningsmotor och delar i en sådan uppfyller onekligen dessa krav såtillvida den inte strider mot *ordre public* eller god sed.

Förbränningsmotorn ska vidare vara *ny* i förhållande till vad som blivit känt före dagen för patentansökan, nämligen teknikens ståndpunkt. Med *känt* avses allt som blivit allmänt tillgängligt vare sig detta skett genom skrift, föredrag, utnyttjande eller på annat sätt oavsett språk och geografisk plats. Det är ett strikt och absolut krav och förbränningsmotorn med dess delar anses vara nya om de till sin helhet inte är *identiska* med något i teknikens ståndpunkt.

Slutligen måste förbränningsmotorn uppnå *uppfinningshöjd*. Uppfinningen inte får vara näraliggande för en fackman på området i förhållande till teknikens ståndpunkt, d.v.s. (i praktiken) tidigare meddelade patent. Kravet uppfylls om en fackman på området inte *skulle* uppfunnit produkten om denne ställts inför det objektiva problemet uppfinningen löser. Det objektiva problemet är viktigt för bedömningen. Är uppgiften en fråga om *val* av material eller förfarande föreligger inte uppfinningshöjd. Ställer uppgiften däremot ett krav på viss lösning eller framtagande av ny produkt eller konstruktion gäller det att lösningen inte finns hos andra förbränningsmotorer eller i teknikens ståndpunkt för användningsområdet.

Vid bedömningen beaktas även 1) den tid som förflutit mellan problemets uppkomst och lösningen till detta eller vidareutveckling av befintlig produkt, 2) inställningen till teknikområdet och 3) huruvida oväntade tekniska effekter uppstått. Fackmannen besitter inte en uppfinnares kunskaper utan är en tekniskt sakkunnig person som följer instruktioner och kan genomföra enklare justeringar. Om fackmannen inte *skulle* lösa problemet genom att göra ändringar i teknikens ståndpunkt beviljas patent.

Referenslista

Författningar

Europa

European Patent Convention, upplaga 14, 2010

Internationellt

Patent Cooperation Treaty, undertecknad i Washington den 19 juni 1970

Patent Law Treaty, antagen i Genève den 1 juni 2000

Pariskonventionen den 20 mars 1883 för skydd av den industriella äganderätten

Offentligt tryck

Propositioner

Kungl. Maj:ts proposition 1966:40 till riksdagen med förslag till patentlag m.m.

Regeringens proposition 1977/78:1 om ändring i patentlagen (1967:837), m.m.

Regeringens proposition 1976/77:96 med förslag till lag om patentbesvärsrätten m.m.

Regeringens proposition 1982/83:67 om ändring i patentlagen (1967:837) m.m.

Regeringens proposition 1984/85:34 om ändring i patentlagen (1967:837)

Regeringens proposition 2000/01:13 – Ändringar i patentlagen m.m.

Regeringens proposition 2003/04:55 – Gränser för genpatent m.m. - genomförande av
EG-direktivet om rättsligt skydd för biotekniska uppfinningar

Regeringens proposition 2005/06:189 – Ändringar i patentlagen

Proposition 2006/07:56 – Harmoniserad patenträtt

Proposition 2008/09:67 – Civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område - ge-
nomförande av direktiv 2004/48/EG

Betänkanden

Betänkande 2006/07:NU12 – Harmoniserad patenträtt

Statens Offentliga Utredningar

2008:20 – Patentskydd för biotekniska uppfinningar

Övrigt

NU 1963:6 – Nordisk patentlovgivning

Rättsfall

Sverige

Högsta domstolen

NJA 1972 s. 462

NJA 2000 s. 497

Hovrätterna

Svea hovrätt den 05.10.1999 i mål T 198-98

Tingsrätterna

Stockholms tingsrätt mål 20.12.1985 (NIR 1988 s 477)

Stockholms tingsrätt den 23.06.2004 i mål T 6579-03 och T 9298-03

Stockholms tingsrätt den 30.05.2006 i mål T 3007-01 m.fl.

Regeringsrätten

RÅ 1971 H 109

RÅ 1972 H 31

Referenslista

RÅ 1972 H 93

RÅ 1978 2:12

RÅ 1990 s 84

RÅ 1998 ref. 55

Patentbesvärsrätten

PBR mål nr 02-157

PBR mål nr 05-071 (2005-02-28)

PBR mål nr 07-361

Europa

EPO

Stora besvärskammaren

G 2/88 (MOBIL OIL/Friction reducing additive) O.J. EPO 1990 s. 93

Besvärskamrar

T 12/81 (BAYER/Diastereomers) O.J. EPO 1982 s. 296

T 82/83 (LUCHTENBERG/Rear-view mirror) (1979-85) EPOR: C: 796

T 534/88 (IBM/On etching) (1991) EPOR 18

T 461/88 (HEIDELBERGER DRUCKMASCHINEN/Microchip) O.J. EPO 1993 s. 295

T 482/89 (TELEMECANIQUE/Electrical supply) December 11, 1990 (P)

T 952/92 (PACKARD/Supersolve) O.J. EPO (P)

T 727/95 (Sufficiency of disclosure – no), O.J. EPO 2001 s.1

T 641/00 (Two identities/COMVIK) O.J. EPO 2003 s. 352

T 870/04 (BDP1 Phosphatase/MAX-PLANCK) (2005-05-11)

T 928/03 (KONAMI/Video game) (2006.06.02)

Doktrin

- Alvarez Henrik, *ENERGITEKNIK Del 1 och 2*, upplaga 3, Studentlitteratur, Lund 2006
- Bernitz Ulf m.fl., *IMMATERIALRÄTT och otillbörlig konkurrens*, upplaga 11, Handelsbolaget Immaterialt Rättsskydd i Stockholm, Stockholm 2009
- Dahlvig Gunnar, *ENERGI*, upplaga 7, Liber AB, Falköping 1998
- Domeij Bengt, *Patenträtt – Svensk och internationell patenträtt*, Iustus Förlag AB, Uppsala 2007, ISBN 978-91-7678-654-3
- EPO, *Guidelines for Examination in the European Patent Office*, Munich 1 April 2010, ISBN 978-3-89605-098-2
- Godenhielm Berndt, *PATENTSKYDDETS OMFATTNING i europeisk och nordisk rätt*, Juristförbundets förlag, Helsingfors 1994, ISBN 951-640-695-5
- Levin Marianne, *Lärobok i Immaterialrätt*, upplaga 9, Norstedts Juridik AB, Vällingby 2007
- MacQueen Hector, Waelde Charlotte & Laurie Graeme, *Contemporary Intellectual Property – Law and Policy*, edition 1, Oxford University Press Inc., New York 2008
- Reiland Gunnar, *PATENTHANDBOKEN*, upplaga 4, Press Information HS, Stockholm 1984
- Sandgren Claes, *Rättsvetenskap för uppsatsförfattare*, upplaga 2, Norstedts Juridik AB, Stockholm 2007
- Singer Romuald, *Europäisches Patentübereinkommen: Kommentar*, Heymanns Taschenkommentare zum gewerblichen Rechtsschutz, Trotzberg 1989
- Valentin Rehncrona Pia, *Immaterialrättens grunder*, upplaga 1, Studentlitteratur, Lund 1999

Intervju

- Intervju med Christoffer Rydström, patentingenjör, PRV, 2010-10-27

Bilaga 1 Frågor från intervjun hos PRV

Frågor som ställdes under intervjun med Christoffer Rydström på PRV den 27 oktober 2010.

Allmänt

- 1. Vad är en förbränningsmotor, vilka typer finns?*
- 2. Ställs det samma krav för beviljande av patent för alla typer av förbränningsmotorer?*
- 3. Är det ett utforskat och utvecklat område? Kan en förbränningsmotor utvecklas eller förbättras väsentligt idag?*

Uppfinning

- 4. Vad är det som gör att en förbränningsmotor faktiskt uppfyller krav för uppfinning för vilken patent kan meddelas?*
- 5. Vad är det ni tittar på?*
- 6. Vad skulle kunna göra att produkten inte uppfyller dessa krav (om det ens är möjligt)?*

Nyhet

- 7. Vad är nyhet för en sådan produkt? Vad är känd teknik?*
- 8. Vad omfattas av undersökningen, hur sker granskningen?*
- 9. Hur viktigt är kravet på nyhet? Är inte området redan väldigt utforskat och utvecklat?*
- 10. Går det att prata om nyhet? Vad är nyhet för en förbränningsmotor?*
- 11. Görs det en helhetssyn eller tittar man på varje del i produkten var för sig?*
- 12. Görs det någon subjektiv bedömning överhuvudtaget eller är det en strikt objektiv bedömning?*
- 13. Hur viktigt är kravet på nyhet i förhållande till kravet på uppfinningshöjd?*

Uppfinningshöjd

- 14. Hur viktigt är kravet på uppfinningshöjd?*

Bilagor

15. *Hur går ni till väga vid bedömningen för huruvida uppfinningshöjd föreligger, vad är det ni tar hänsyn till?*
16. *Har PRV någon mall och hur ser den ut?*
17. *Hur skiljer sig bedömningen i EPC från den svenska bedömningen?*
18. *Finns det någon faktisk gränsdragning för vad som anses vara uppfinningshöjd för en förbränningsmotor?*
19. *Vad omfattas av undersökningen?*
20. *Vad är väsentligt framsteg för en förbränningsmotor?*
21. *Vad är ett naturligt steg i utvecklingen, i förhållande till den tekniska ståndpunkten?*
22. *Måste samtliga komponenter eller delar av motorn klara kravet på uppfinningshöjd eller görs en helhetsbedömning?*
23. *Hur mycket tittar man på den praktiska nyttan respektive det faktiska tekniska framsteget? Vad är viktigast?*
24. *Kan ett effektivare system utgöra uppfinningshöjd?*
25. *Vilket teknikområde eller vilka produkter är det som jämförs med förbränningsmotorer för att bedöma om uppfinningshöjd föreligger?*
26. *Syftet är att bedömningen ska vara objektiv, men kan det ändå bli en subjektiv bedömning?*
27. *Vem är fackmannen här, är denne en person eller en person med ett team?*
28. *Hur viktig är fackmannen?*
29. *Vad är dennes kunskaper? Hur långt sträcker sig hans kunskapsnivå?*
30. *Vad är avgörande för bedömningen angående vad fackmannen skulle göra och vad som är näraliggande för denne?*

Övrigt

31. *Ställs det stora krav på nyhet och uppfinningshöjd?*
32. *Vad är absolut nödvändigt för att patent ska beviljas? Varför?*
33. *Vad hade gjort att en förbränningsmotor inte hade beviljats patent? varför?*